

บทที่ ๓

กระบวนการนิเทศประจำเดือนกุมภาพันธ์

I จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อเรียนบทนี้แล้ว นักศึกษาสามารถปฏิบัติได้ดังนี้

1. บรรยายพระราชกรณียกิจทางด้านการละกรโดยสรุป
2. จำแนกพระราชกรณีพันธบดีทั่วไปเป็นประเภทต่าง ๆ
3. อธิบายเรื่องพระราชกรณีพันธบดีทั่วไปเป็นภาษาต่าง ๆ
4. ระบุที่มาของพระราชกรณีพันธบดีทั่วไป
5. แยกแยะวิธีการต่าง ๆ ที่ทรงใช้ในการทรงพระราชกรณีพันธบดีทั่วไป
6. อธิบายถึงแนวการศึกษาพระราชกรณีพันธบดีที่ทรงพระราชกรณีพันธบดีทั่วไปที่แตกต่างกัน
7. จำแนกออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ของบทะคลร
8. วิเคราะห์และวิจารณ์พระราชกรณีพันธบดีที่กำหนดให้ศึกษาคือเรื่องหัวใจนักชนบท
9. อธิบายเกี่ยวกับบทะคลรที่ทรงพระราชกรณีพันธบดีจากในหน้าการของพระองค์
10. อธิบายเรื่องพระราชกรณีพันธบดีที่เปลี่ยนแปลง
11. อธิบายเครื่องพระราชกรณีพันธบดีที่เปลี่ยนแปลง
12. บรรยายถึงพระราชกรณีพันธบดีที่มีคุณลักษณะเด่น

ความนำ

การละครเป็นมหสพที่แพร่หลายทั้งในประเทศไทยและนานาประเทศมาข้านานแล้ว เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีโอกาสพำนักอยู่ในประเทศที่มีความตื้นด้ำในเรื่องการละคร เช่นในประเทศอังกฤษ พระองค์จึงทรงเห็นรูปแบบและเนื้อหาที่หลากหลายของ การละครสากล ทั้งยังทรงมีพระประสมการเพื่อในด้านการวิจารณ์ การเขียนบท การแสดงและการจัดแสดงมากตั้งแต่ครั้งนั้น

เมื่อเส็จฯ นิวคีประเทศไทยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงอนุรักษ์การ ละครของไทยไปพร้อมๆ กับการทรงนำรูปแบบละครตะวันตกมาเผยแพร่โดยพระราชนมีประสังค์ทั้ง ในด้านการให้ความรู้ การซึ่งชุมนุมนานาศิลปวัฒนธรรมและการใช้ละครเป็นสื่อในการให้คุณประ โยชน์แก่สังคมไทย

สาระสำคัญ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เจ้าอยู่หัวทรงใช้การละครให้เป็นประโยชน์ทั้งในด้านการอนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ ส่งเสริมการค้นคว้าทางวรรณคดีและโบราณคดีการปลูกใจให้รักชาติ ตลอดจนเป็นสื่อในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทย

พระราชบัญญัติฯ ได้ตราไว้ 150 เรื่อง ในรัชสมัย 3 ภาษา แต่ในปัจจุบันมีการแปลมากกว่า 20 ภาษา

อิทธิพลทั้งจากรูปแบบละครไทยและละครตะวันตกเป็นผลต่อพระราชบัญญัติฯ มากกว่า 10 รูปแบบ

ที่มาและวิธีการที่พระองค์ทรงใช้ในการทรงพระราชนิพนธ์หล่อรวมความลับพันธ์สอดคล้องกัน ทั้งยังมีความลับพันธ์อย่างสำคัญต่อวิธีการที่นักศึกษาและผู้สนใจจะเลือกใช้ให้บรรลุผลในการศึกษาพระราชบัญญัติฯ

การศึกษาในเชิงวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ในบทละครพูดร้อยแก้วที่ทรงพระราชนิพนธ์จากจินคนาการทำให้เห็นข้อถึงพระราชประสมประสิทธิ์ทรงใช้บทละครเป็นอีกสื่อหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยทุกเพศ ทุกวัยและทุกสถานะ

จากพระราชบัญญัติฯ เรื่องแรกถึงพระราชบัญญัติฯ เรื่องสุดท้ายผู้ศึกษาจะได้เห็นพัฒนาการในการทรงพระราชนิพนธ์อย่างชัดเจน ตลอดจนพระปรีชาสามารถในการที่ทรงรู้จักบทละครประเพศต่างๆ ทรงรู้จริงในเนื้อหาที่จะทรงสื่อสาร และทรงรู้ใจผู้ชม ผู้อ่าน อันเป็นสาเหตุให้ตัดใจว่าพระองค์ทรงเป็นนักเขียนบทละครที่ทรงมีพระปรีชาสามารถเด่นชัด

ในส่วนของพระราชบัญญัติฯ ภาษาไทยทั้งทัศน์ในระยะแรกทรงพระเยาว์ ในระยะต่อมาเพื่อให้นักเรียนในประเทศไทยได้ฝึกการใช้ภาษาต่างประเทศอย่างไม่เบื่อหน่าย ส่วนในระยะหลังได้ทรงแปลหรือทรงพระราชนิพนธ์เป็นส่วนวนภาษาต่างประเทศเพื่อให้คนต่างชาติได้รับรู้ความคิดและวัฒนธรรมของคนไทย พระราชบัญญัติฯ เรื่องสุดท้ายที่เป็นร้อยกรอง ภาษาอังกฤษแสดงพระปรีชาสามารถทั้งในด้านการใช้ภาษา กับการสร้างสรรค์จากจินคนาการของพระองค์ได้อย่างดงามยิ่ง

II เนื้อหา

1. พระราชกรณียกิจทางด้านการละครโดยสรุป

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรฯ เจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยเรื่องการละครตั้งแต่ทรงพระเยาว์ โดยมีหลักฐานภาพถ่ายปรากฏว่าพระองค์เคยทรงแสดงละครบนเวทีเรื่องนิทรราชกิจ เมื่อ พ.ศ. 2453 โดยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาชิรุณหิศทรงเป็นผู้จัด

ต่อมาเมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปทรงศึกษาวิชาการ ณ ประเทศอังกฤษ พระองค์ก็สนใจพระราชหฤทัยเรื่องการละคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรุงลอนדוןนี้รองลงกว่า 50 แห่ง มีการแสดงละครหลายประเภท พระองค์โปรดทอดพระเนตรละครต่าง ๆ ทั้งยังทรงพระราชพินิพันธ์ด้วยพระองค์เองบ้าง ทรงดัดแปลงบทละครที่ทอดพระเนตรบ้าง กับทั้งทรงจัดการแสดงละครเป็นครั้งคราวในหมู่พระสหาย พระประยูรญาติ ทรงสร้างเวทีละคร ณ ที่ประทับที่พระตำหนัก North Lodge, Ascot ณ ที่นี่ได้ทรงแสดงละครพุดด้วยพระองค์เองเป็นครั้งแรก เรื่อง Lines and Rudd (25 ธันวาคม 2439) ในโอกาสต่อมาได้ทรงจัดการแสดงละครร่วมกับชาวต่างประเทศ เช่นที่พระตำหนัก Westbury Court และที่กรุงเจนิว ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เนื่องในการรับเสด็จพระราชดำเนินประพาสบุโรปของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2440 ได้ทรงจัดการแสดงละครพุดภาษาอังกฤษเรื่อง My Friend Jarlet ของ E.B. Norman และ Arnold Golsworthy โปรดละครเรื่องนี้มากโดยที่มิเน้อเรื่องแสดงความรักและความซื่อสัตย์ระหว่างเพื่อนต่อมาจึงทรงแปลบทละครเรื่องนี้เป็นภาษาไทย ชื่อ มิตรแท้ และยังได้ทรงดัดแปลงเป็นเรื่องที่มีบรรยายเป็นไทยอีกรังให้ชื่อว่าเพื่อนตาย ทั้งยังนำชื่อตัวละครออกในเรื่องคือ Jarlet ไปตั้งชื่อสุนัขที่พระองค์โปรดมากคือ ย่าเหล และชื่อตัวละครอีกสองตัวคือ ชาลี และแมรี่ ไปตั้งชื่อเป็นพระตำหนักชาลีมงคลอาสา และพระตำหนักมารีราชรัตนลักษัณ์ พระตำหนักที่ก่อสร้างตามแบบสถาปัตยกรรมตะวันตก ที่พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม และละครเรื่องนี้พระองค์ได้เคยทรงแสดงที่ประเทศไทยเชย์ ใน พ.ศ. 2443 เมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปยังกรุงโซลปีเตอร์สเบอร์ก

เมื่อเสด็จพระราชดำเนินนิวติประเทศไทยแล้ว พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรฯ เจ้าอยู่หัวได้ทรงสนับสนุนไม่เพียงแต่ละครพุด แต่รวมทั้งโขน และละครรำด้วย พระองค์ได้จัดสร้างเวทีละครขึ้นเป็นโรงละครที่ปัจจุบัน จุคนดูประมาณ 100 คน ในบริเวณพระราชวังสรายรัมย์ โรงละครอื่น ๆ ในรัชสมัยนี้ เช่น โรงละครสวนศิวालัยในพระบรมมหาราชวัง โรงละครที่สนามหน้าพระที่นั่งอภิเษกดุสิต พระที่นั่งอัมพรสถาน จิตรลดาสภากาคร ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน โรงละครในพระราชวังพญาไท ศาลาวรรณภูมิเวทีสถานที่พระราชวังบางปะอิน โรงละครในพระที่นั่งสามัคคีมุขมาตย์ พระราชวังสนามจันทร์ และเวทีละครที่ท้องพระโรงในพระราชวัง

มุตคทายวัน*

การจัดแสดงละครของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เจ้าอยู่หัวมีในโอกาสต่าง ๆ กัน เช่น ในงานเขียนปีใหม่ งานเฉลิมพระชนมพรรษา งานเปิดอาคาร งานต้อนรับชาวต่างประเทศ หรืองานบำบัดการกุศล ค่าใช้จ่ายในการแสดงละครทรงใช้จากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ แต่รายได้ที่ได้จากการแสดงละครทรงบำบัดการกุศล เช่น สภากาชาด บูรณะพระอาราม โรงพยาบาล และสมบทบุนสร้างเรื่อง เป็นต้น

ตัวละครที่แสดงเป็นชายล้วน จนถึง พ.ศ. 2463 จึงเป็นแบบชายจริงหญิงแท้

การละครก่อให้เกิดเสียงกรห่าแก่พระองค์ในด้านความฟุ่มเฟือย แต่ก็ปรากฏหลักฐาน ดังที่กล่าวแล้วว่าทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์มิได้รับความงบประมาณแผ่นดิน อีกประการ หนึ่งคือข้อคำนิว่าทรงเป็นพระมหาภัยศริย์แต่กลับโปรดการเล่นละคร ในเรื่องนี้หากพิจารณา ข้อดีของการเล่นละคร จะเห็นได้ชัดเจน ๖ ประการ คือ

1. ทรงใช้บทละครเป็นการสอนทางอ้อมแก่ประชาชนที่ไม่ชอบการอ่านบทความ หรือรับฟังความคิดเห็นโดยตรง จึงต้องแทรกไว้ในความบันเทิง เรื่องนี้ปรากฏชัดว่าทรง มีพระราชประสงค์แน่นอนในการใช้บทละครเพื่อการจูงใจ สั่งสอน เพราะปรากฏ จากการวิเคราะห์พระราชนิพนธ์บทละครพุดภาษาไทยที่ทรงพระราชนิพนธ์จาก จินตนารถของพระองค์ 21 เรื่อง ได้ว่า ทั้ง 21 เรื่องมีแก่นเรื่อง (Theme) แยกได้เป็น 2 แนว คือการเสนอแนวคิดในการปฏิบัติตัวต่อครองครัว ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของ ครอบครัว กับการเสนอแนวคิดในการปฏิบัติตนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม และประเทศชาติ (ดังรายละเอียดแก่นเรื่องทั้ง 21 เรื่อง จะกล่าวในตอนต่อไป)
2. ทรงใช้การละครเป็นที่หัวข้อเสียงหมายเหตุกับประเพณีที่จะทรงเปลี่ยนแปลง เช่น ปรากฏตามคำให้สัมภาษณ์ของพระมหามนตรีครือกรักษ์สมุห (ฉัตร โชติกาเสถียร) ตัวละครเอกในรัชสมัยว่าในการแสดงละครเรื่องกลเด็ก ทรงให้ตัวละครหญิงนุ่งชิ้น แทนโงงกระเบน เพื่อเผยแพร่แนวพระราชนิยมในการแต่งกาย หรือการกำหนด บุคลิกภาพของตัวละครที่เป็นทางจูงใจ世人 ให้เห็นลักษณะของคนที่น่านิยม และคนที่พิงรังเก็บไว้ (การวิเคราะห์ลักษณะตัวละครจักได้กล่าวในตอนต่อไป)
3. ทรงฝึกประชาธิปไตย และให้พริบปฏิภาณของผู้ร่วมจัดการแสดงละคร ปรากฏจาก คำบอกเล่าของ นล.ปืน มาลาภุล ผู้เคยร่วมแสดงละครในรัชสมัยว่าทรงผลดีเยี่ยน หน้าที่ของบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้เรียนรู้งานต่าง ๆ กัน และผลดังนี้เป็นผู้นำ และผู้ ร่วมงานเพื่อให้รู้จักทำและรับความคิดของผู้อื่นตลอดจนฝึกการแก้ปัญหาด้านต่าง ๆ

4. ทรงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เพราะมิได้ทรงสนับสนุนแต่การละครพุด แต่ทรงสนับสนุน
ละครรำ โขน และละครร้องค้ำย รวมทั้งทรงนำตนตระไทยใส่ในละครที่มีจากตะวันตก
เช่น เรื่องวิวาห์พระสมุท
5. ทรงเผยแพร่วัฒนธรรมไทยให้ต่างชาติรู้จักมิใช่จากการจัดแสดงละครไทยแบบต่าง ๆ
แต่ในบางครั้งได้ทรงแปลพระราชนิพนธ์บทละครภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อชาว
ต่างชาติจะได้อ่านได้ และในทำนองเดียวกันทรงนำวัฒนธรรมและความคิดของชาว
ต่างชาติ เช่น นักเขียนบทละครที่เป็นที่รู้จักยกย่องทั่วโลก เช่น Shakespeare มาทรง
แปลเป็นภาษาไทย รวมทั้งการเสนอบทละครที่มีลักษณะแตกต่างจากบทละครไทย
เช่น บทละครสันสกฤตให้เป็นที่รู้จักของคนไทยด้วย
6. ทรงส่งเสริมการก้นคว้า ปรับปรุงเรื่องการละครและบทละคร ที่เห็นได้ชัดคือ
พระราชนิพนธ์บทละครเรื่องรามเกียรติ ฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1 ทรงมี
พระราชประสงค์จะรวบรวมเรื่องราวของรามเกียรติไว้ทั้งหมด จึงยาวมาก ส่วนฉบับ
พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 ทรงคิดถึงนาฏศิลป์ จึงทรงเลือกบางตอนมาทรงปรับปรุง
ให้ไฟ雷หนะแก่ท่ารำโดยเฉพาะ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น
ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติด้วยพระราชประสงค์จะทรงปรับปรุงเนื้อเรื่อง
และการดำเนินเรื่องให้ตรงตามรูปแบบ อุดตรนิกาย และทรงพัฒนานำไปในขั้นเวที
มีฉาก แบ่งองก์เรียกว่าละครดีก์คำบรรพ์ เรื่องรามเกียรติ

2. พระราชนิพนธ์บทละครประเพกษา

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์บทละครไว้ไม่น้อยกว่า 150
เรื่อง มีหลายประเภทที่แตกต่างกันด้วยศิลป์ที่ใช้ในการดำเนินเรื่อง มีหลายภาษาคือ ไทย- อังกฤษ-
ฝรั่งเศส และมีที่มาตลอดจนวิธีการที่ทรงพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ กัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ
พระราชนิพนธ์บทละครประเพกษา

การแบ่งบทละครเป็นประเพกษา นั้น เป็นการแบ่งตามศิลปะที่ใช้ในการดำเนินเรื่อง
พระราชนิพนธ์บทครรจ์แบ่งได้เป็น 11 ประเพกษา ได้แก่

2.1 พระราชนิพนธ์โขน-เบิกโรง

ได้แก่ พระราชนิพนธ์โขนที่ทรงปรับปรุงจากเรื่องรามเกียรติ โดยมีเนื้อเรื่องและการดำเนิน
เรื่องตรงตามรูปแบบ อุดตรนิกาย และทรงพัฒนาสำหรับขั้นแสดงบนเวที มีฉาก มีม่าน แบ่ง
เป็นตอนและองก์ ทรงเรียกว่า ละครดีก์คำบรรพ์ เรื่องรามเกียรติ (ไม่มีลักษณะเหมือนกับละคร
ดีก์คำบรรพ์ของชาวยา泰เวศร์วงศ์วิวัฒน์ (ม.ร.ว.หลาน กุญชร) ที่ดัดแปลงจากบทละครใน
โดยแบ่งเป็นฉาก มีบทเจรจาสั้นๆ หรือ) หากเป็นตอนสั้น ๆ ใช้แสดงนำละครเรื่องยากที่เรียกว่า

บทเบิกโรง พระราชนิพนธ์บทเบิกโรงนี้ 8 เรื่อง ได้แก่ พระคเณศร์เสียงา พระนรสิงหาวาดา
พระกรตเบิกโรง พิราพ มหาพลี รามสูรชิงแก้ว ถยีเลี้ยงลูก และ สุดาวดาร

ส่วนพระราชนิพนธ์ใน มีทั้งหมด 17 เรื่อง ดังต่อไปนี้

กลสุขาจาร	จงถนน	ธรรมนารมณ์สังคม	นาคนาค
นางลอย	ปราบตาทะกา	เพาลงก้า	พระมาศตร์
พระรามตามกว้าง	พิชีกุนภนิยา	พิเกณฑ์ถูกขับ	ศุภสารณ์ปلومพล
สุครีพหักนัตร	สูรปะนาหึ่ง	องคทสือสาร อภิ夷กสมรส และอรชุนกับทศกรรษ์	

2.2 พระราชนิพนธ์ละครรำ มี 8 เรื่อง ได้แก่

ขอนคำดิน	แต่งงานพระไวย	หัวแสนปนม	พญาแมงกร
พญาราชวงศ์สัน	พระเกียรติรถ	พระนาคละ	ศกุนคลา

2.3 พระราชนิพนธ์ละครร้อง มี 2 ประเภท

2.3.1 ละครร้องที่มีบทเจรจาแทรกกับบทร้อง มี 8 เรื่อง ได้แก่

ตั้งจิตรคิดคลัง	หัวแสนปนม	ธรรมะมีชัย	พระเกียรติรถ
พระยศเกดุ	พระร่วง	มิตรมีชัย	ศกุนคลา

2.3.2 ละครร้องล้วน ๆ พระบทสมเด็จพระมุนกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงนำแบบอย่าง
มาจากการแสดง Operatic Lebretto มีแต่นثرของล้วน ๆ ประกอบกับทำนองเพลงไทยเดิม ทรง
พระราชนิพนธ์ไว้เพียงเรื่องเดียวคือ เรื่องสาวิตรี

2.4 พระราชนิพนธ์ละครสังกีต ได้แก่ บทละครที่มีทั้งบทพูดและบทร้องที่มีความสำคัญ
เท่าเทียมกัน เพราะเนื้อเรื่องต่างบรรจุอยู่ทั้งในบทพูดและบทร้อง จะตัดส่วนใดส่วนหนึ่งออกเสีย
ไม่ได้ เพราะทำให้เนื้อเรื่องขาดหายไป พระบทสมเด็จพระมุนกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงริเริ่มการละคร
ประเภทนี้และทรงพระราชนิพนธ์ไว้ 4 เรื่อง ได้แก่ มิกาโด วังตี วิวาห์พระสนุท และหนามยก
เอาหนานบ่ง

2.5 พระราชนิพนธ์เค้าโครงเรื่อง ไม่ได้ทรงพระราชนิพนธ์เต็มตามรูปแบบละคร หากแต่
ทรงพระราชนิพนธ์เป็นเค้าโครง ลำดับการเดินเรื่อง ให้ตัวละครเจรจาตามใจความที่ทรงเล่าไว้เมื่อ
3 เรื่อง ได้แก่ นางอุปโภค พระหันอากาศ และไม่โกรธ

2.6 พระราชนิพนธ์ละครพูดแบบภาษาญี่ปุ่น ต่างกับบทละครพูดโดยทั่วไปคือแบบนี้จะมี
หลายภาษาและเป็นภาษาสัน្តิ ฯ เปลี่ยนจากน้อยท่านของภาษาญี่ปุ่น ทรงพระราชนิพนธ์ไว้เป็นชุด
สืบสานของนักสื่อเยนส์ วิลสัน มี 5 ตอน คือ สร้อยคอใบมุกค์ เนตรพระอิศวร ตัวกอวิลสัน
วิลสันปลอม แก้แค้นแทนชัวร์ซ

2.7 คัมบ์แครมโน (ละครปริศนา) คือ การเลือกภาริทหรือคำพังเพย ซึ่งมักจะประกอบด้วย คำพูด 4 คำ ให้แสดงคำลางาก แล้วแสดงรวมคำให้มีความหมายตรงกับภาริทนั้น จะจัดแสดงเป็นละครร้อง ละครรำหรือละครพูด หรืออื่น ๆ ก็ได้แล้วให้ผู้ดูทายว่าเป็นภาริทอะไร ทรงได้แบบอย่างจากการแสดง Dumb Crambo ของอังกฤษ ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ ๖ เรื่อง คือ จารกรรมเยอรมัน ศึกผีดุ ลูกสาวของน้า เศรษฐีตาย หน้ากากคำและหลวงราม

2.8 พระราชนิพนธ์ดำเนินเสื้อป้า เป็นพระราชนิพนธ์ดำเนิน โดยนำร่องของบรรพบุรุษ มาผูกแสดงเป็นเรื่อง ๆ โดยมีพระราชประสงค์ที่จะอบรมประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เป็นเสื้อป้า ให้รู้ว่าไทยเรามีประวัติเด่นมาแต่โบราณกาล มีบรรพบุรุษที่กล้าหาญ รักชาติและเสียสละเพื่อชาติและบุคคลที่ทำงานเช่นเสื้อป้ามีมากแล้วในอดีต

อนึ่งลักษณะเด่นของการแสดงดำเนิน คือ แสดงกลางแจ้ง ในที่กว้างขั้ดจากอย่างง่าย ๆ ตามสมควร ในรัชสมัยของพระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จัดให้มีการแสดงดำเนินเสื้อป้า ขึ้น ณ สนามเสื้อป้า ในงานวัดเบญจมบพิตร ใน พ.ศ. ๒๔๕๔ และ ๒๔๕๕ ปีละ ๓ วัน วันละ ๓ เรื่อง

พระราชนิพนธ์ดำเนินเสื้อป้ามีหัวหมด ๑๖ เรื่อง ได้แก่

ข้อมติดน	เจ้าพระยาโกษาpaneแสดงอำนาจอาญาสิกธี
ช้างพลายศรีเมืองคล พลายเมืองคลทวีป	ท้าวเทพศรีท้าวศรีสุนทร
พระเจ้ากรุงชนบุรีตีเมืองฟาง	พระเจ้าอุ่ทองสร้างกรุงเก่า
พระต่อสู้ขันตัวเหี้ยที่ภูเก็ต	พระแท่นนังคศิลา
พระยาสีหราชเดโชไชยรบพม่า	ราชทูดฟรั่งเศสเข้าเผาสมเด็จพระนราายณ์มหาราช
วีรกรรมท้าวสุรนารี	สังครามที่เมืองตาก
วีรกรรมเจ้าพระยาบดินทรเดชา	สมเด็จพระนเรศวรตีทพเชียงใหม่
สมเด็จพระนเรศวรปะการังอิสรภาพ	สมเด็จพระนเรศวรเป็นค่าย

2.9 พระราชนิพนธ์บก簿ครพุดคำกลอน ได้แก่ บท簿ครพุดที่ดำเนินเรื่องด้วยคำกลอน อาจมีบทเจรจาเป็นร้อยเก้าที่บรรยายเรื่องตัวละครที่ไม่สำคัญ มี ๑ เรื่อง คือ พระร่วง

2.10 พระราชนิพนธ์บก簿ครพุดคำลันท์ ได้แก่ บท簿ครพุดที่ดำเนินความด้วยลันท์และภาษาไทยร้อยเก้าเป็นบทเจรจาของตัวละครที่ไม่สำคัญ มี ๑ เรื่อง คือ มัทนະพารา

2.11 พระราชนิพนธ์บก簿ครพุดร้อยเก้า ได้แก่ บท簿ครที่มีบทเจรจาเป็นร้อยเก้าโดยตลอด (ดูตัวอย่างได้จากเรื่อง หัวใจนกรอบ หัวใจนทนี) ทรงพระราชนิพนธ์ไว้เป็นจำนวนมาก มี ห้องภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เพื่อภาษาไทยนั้นมีทั้งที่ทรงพระราชนิพนธ์ด้วยวิธีนเดียว

ของพระองค์ และทรงเปลี่ยนจากทักษะภาษาอังกฤษทั้งทรงดัดแปลงมาจากทักษะของถุนและฝรั่งเศส (ดูรายชื่อตามหัวข้อ พระราชพินธ์บกทักษะพูดภาษาต่าง ๆ และที่มาต่าง ๆ กันในลำดับต่อไป)

3. พระราชพินธ์บกทักษะภาษาต่าง ๆ

พระราชพินธ์บกทักษะดังกล่าวแล้วข้างต้น ส่วนใหญ่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เจ้าอยู่หัวทรงพระราชพินธ์เป็นภาษาไทย แต่มีบางเรื่องที่ทรงพระราชพินธ์เป็นภาษาอังกฤษ ไว้ด้วย ได้แก่

(1) *Madanabādhā* (ทรงเปลี่ยนจาก บทกษะพูดคำพันที่เรื่องมักจะพากฯ ดูรายละเอียดจากหัวข้อเรื่อง มักจะพากฯ)

(2) *A Good Interpreter* (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชพินธ์เรื่อง ล่ามดี หลังจากที่ทรงพระราชพินธ์ฉบับภาษาอังกฤษแล้ว แต่มีผู้นิยมแสดงเรื่องภาษาไทย คือ ล่ามดี มากกว่า จึงเป็นที่แพร่หลายกว่า)

(3) *A Queer Burglary* (มีเค้าโครงเรื่องคล้ายเรื่อง ผู้ร้ายแผลง)

(4) *Coup d' Etat* (ทรงเปลี่ยนจากเรื่อง จ่วยอำนาจ โดยทรงมีพระราชบันทึกหมายเหตุไว้ว่า Having met with what the author suspects was a “succès d'estime” some friends urged the author to translate this little play into English, and in a moment of weakness, he has done so.)

ดังนั้น เรื่องนี้จึงเป็นการแปลตรง มิได้ปรับเปลี่ยนให้เป็นการไปตามวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมดังพระราชพินธ์บกทักษะที่ทรงแปลเรื่องอื่น ๆ)

(5) *The Earl of Claverhouse* (มีแก่นเรื่องและเค้าโครงคล้ายเรื่อง น้อย อินทเสน และเรื่องนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ นาย René Pradire Niguet ที่ปรึกษากฎหมายชาวฝรั่งเศส แปลเป็นภาษาฝรั่งเศสอีกสำนวนหนึ่ง โดยใช้ชื่อเรื่อง Le Duc d' Erretchagay)

(6) *The Shield* (ทรงเปลี่ยนจากเรื่อง หาโล่ห์)

(7) *The Net* (ทรงเปลี่ยนจากเรื่อง โงงพาง)

(8) *The Locuts* (ทรงแปลจากทักษะภาษาฝรั่งเศสรื่อง Les Sauterelles ของ Emile Fabre เป็นเรื่องการเมืองเกี่ยวกับปัญหาการปักครองเมืองขึ้น ซึ่งจะเป็นบทเรียนสำหรับนักการเมืองและนักการปักครอง)

พระราชพินธ์บกทักษะภาษาอังกฤษที่ทรงเปลี่ยนจากพระราชพินธ์ของพระองค์เอง และของผู้อื่น (เฉพาะเรื่องที่ 8) หากเป็นเรื่องที่ใช้ภาษาสมมุติคือ Coup d' Etat และ The Locuts และ Madanabādhā ทรงแปลตรงโดยมิได้ทรงดัดแปลงชื่อสถานที่ตัวทักษะและบรรยายกาศ ตลอด

จนบทเจราเลย แต่เรื่องอื่น ๆ นอกจาก ๓ เรื่องดังกล่าว ทรงแปลโดยวิธีคัดแปลงให้เข้ากับภาษา
กล่าวคือ เมื่อทรงพระราชนิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษก็ทรงเปลี่ยนชื่อตัวละคร สถานที่ ตลอดจน
ค่านิยมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ให้เป็นแบบอังกฤษ เป็นการแปลที่ปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมและ
ภาษาที่ใช้ในเรื่องนั้นเอง เมื่อว่าเรื่องหาโลห์ ที่ทรงแปลเป็น The Shield จะใช้ชื่อตัวละครและสถานที่
เป็นไทยแต่ก็ทรงตัดสิ่งที่ผู้อ่านชาวต่างชาติจะไม่เข้าใจออก เช่น การเล่นบนหิรื้อทรงแปล
“ขنمบ้านนิน” ว่า Horrid Cake ทรงแปลสำนวน “กินปูร้อนห้อง” ว่า “Only those who eat
lime will feel hot in the belly (A Siamese Saying);

นอกจากพระราชนิพนธ์ทัศน์ทั่วภาษาอังกฤษที่ทรงแปลและแปลงมาทั้ง ๘ เรื่องแล้ว
ยังมีพระราชนิพนธ์ทัศน์ทั่วภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาสำนวนภาษาอังกฤษเพียงภาษาเดียวอีก ๑๗
เรื่อง (จำนวนต่อจาก ๘ เรื่องข้างต้น) คือ

(9) **A Successful Failure**

(10) **A. Turn of Fortune's Wheel**

(11) Evelyn น.ล.ปืน มาลาภุล แปลเป็นฉบับภาษาไทยเรื่อง “ชื่อว่าอาร์”

(12) Isabel (ทรงพระราชนิพนธ์ถึงไว้ และไม่ได้ทรงตั้งชื่อเรื่อง Isabel เป็นชื่อตัวเอก)

(13) **Lines and Rudd**

(14) **Lord Vermant V.C.**

(15) **Miss Honeybone**

(16) Plotters and Victims นล.ปืน มาลาภุล แปลเป็นฉบับภาษาไทยชื่อ “เหยี่ยวสังคม”

(17) **Sir Herbert's Reward**

(18) **The Actress.**

(19) Traitor นล.ปืน มาลาภุล แปลเป็นฉบับภาษาไทยชื่อ “ผู้กักดี”

(20) A Real Ghost นล.ปืน มาลาภุล แปลเป็นฉบับภาษาไทยชื่อ “ผีจริง ๆ”

(21) A Statesman's Wife นล.ปืน มาลาภุล แปลเป็นฉบับภาษาไทยชื่อ “ภริยาข้าราชการ
สำคัญ”

(22) **The Man in Khaki**

(23) The Taming of Uncle Gideon นล.ปืน มาลาภุล แปลเป็นฉบับภาษาไทยชื่อ ยานน
ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมหามงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ศาสตราจารย์ เซเดส์ ขอพระบรมราชานุญาตแปลเป็นภาษาฝรั่งเศส แสดงถวายทอคพระเนตร

(24) **The King's Command**

(25) The Eliminists นล.ปืน มาลาภุล แปลเป็นฉบับภาษาไทย ชื่อ “ช่างthon” (thonในที่นี่
หมายถึงผู้ตัดทอน- ผู้เรียนเรียง)

4. ที่มาของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติทุกประการทั้ง 2 ภาษา ดังกล่าวแล้วข้างต้นมีที่มาหลายทางด้วยกัน คือ

4.1 เกิดจากจินตนาการของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระบรมราชชนนี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราไว้เป็นพระราชบัญญัติ ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราไว้ในวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ แห่งปี ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราไว้เป็นพระราชบัญญัติ ด้วยจินตนาการของพระองค์เอง ดังจะได้กล่าวรายละเอียดในตอนต่อไป

4.2 มาจากบทบาทประจำวันต่อ เช่น เรื่องกฎหมาย เจ้าคุณเจ้าชู้ โรมเมโอและจูเดีย เวนิสوانิช ล่ามดี หรือ ตามใจท่าน เป็นต้น

4.3 มาจากบทบาทและวรรณคดีประจำวันออก เช่น ปรียทรรศิกา ศกุนคลา หรือ สาวิต្យี เป็นต้น

4.4 มาจากการรัฐธรรมนูญ คำแนะนำ พงศาวดารหรือนิทานพื้นบ้านของไทย เช่น พระราชบัญญัติ โขน ย่อมมาจากเรื่องรามเกียรติ์ บทบาทครัวแต่งงานพระไวย มาจากเสภาเรื่องขุนช้างขุนแพน ละครรำเรื่อง ขอมคำดิน ละครร้องและละครพูดคำกลอนเรื่อง พระร่วง มีเค้าโครงจากพงศาวดาร เช่น ส่วนพระราชบัญญัติคำแนะนำเสือป่า ทั้ง 16 เรื่อง ย่อมมีที่มาจากการประดิษฐ์และพงศาวดาร หรือ ละครร้องเรื่อง ที่รวมเสน่ห์ นำกันนิทานพื้นบ้าน เป็นต้น

5. วิธีที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชใช้ในการทรงพระราชบัญญัติ

เนื่องจากพระราชบัญญัติที่มีที่มาต่าง ๆ กันดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชใช้วิธีต่าง ๆ อันได้แก่

5.1 เรื่องที่เกิดจากจินตนาการส่วนพระองค์ ย่อมทรงพระราชบัญญัติตามพระราชดำริ และจินตนาการของพระองค์

5.2 เรื่องที่มีที่มาจากบทบาททั้งภาษาต่างประเทศ และภาษาไทย บางเรื่อง ทรงใช้วิธีแปลโดยตรง หรือ

5.3 เรื่องที่มีที่มาดังกล่าวในข้อ 2 อาจจะทรงใช้วิธีแปลแทนการแปลถ้าได้ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับพระราชนิรนามากกว่า จะทรงแปล หรือดัดแปลง ด้วยเหตุผลใด (ถูรายละเอียดจากวิธีที่กษัตริย์ทรงใช้ในการแปล และบทบาทแปล ในตอนต่อไป)

5.4 เรื่องที่ได้เพียงแค่คำจำกัดความ พงศาวดาร เช่น เรื่องพระร่วง ก็จะทรงพระราชบัญญัติโดยอาศัยเก้าเรื่องเดิม แต่ทรงเพิ่มรายละเอียดต่าง ๆ ตามพระราชดำริของพระองค์ (ถูรายละเอียดในเรื่อง พระร่วง หรือ ขอมคำดิน ในตอนต่อไป)

๖. แนวการศึกษาพระราชบัญญัติทั่วไป

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า พระราชบัญญัติทั่วไปมากกว่า 150 เรื่อง นั้นแบ่งได้เป็นหลายรูปแบบ โดยสรุปคือ

(1) แบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ตามศีลปะที่ใช้ในการดำเนินเรื่อง จึงปรากฏเป็น โขน ละครรำ ละครร้อง ละครพูด ละครสังคีต ฯลฯ

(2) แบ่งตามภาษาที่ใช้ในการทรงพระราชบัญญัติ จึงเป็นบทละครภาษาอังกฤษ และบทละครภาษาไทย

(3) แบ่งตามที่มาของบทละครว่า ทรงนำมานาจากทั่วไป หรือวรรณกรรมเรื่องใด หรือทรงคิดขึ้นด้วยจินตนาการของพระองค์

(4) แบ่งตามวิธีการที่ทรงใช้ในการทรงพระราชบัญญัติ ได้แก่

4.1 ทรงพระราชบัญญัติจากจินตนาการของพระองค์

4.2 ทรงแปล

4.3 ทรงดัดแปลง

4.4 ทรงนำมาแต่เพียงเค้าความคิด

ดังรายละเอียดที่ได้กล่าวในบนหน้าแล้ว

ดังนั้น ในการศึกษาพระราชบัญญัติทั่วไปนี้เรื่องใด นอกจากนักศึกษาจะพึงทราบว่า

6.1 เป็นบทละครประเภทใดและลักษณะของบทละครประเภทนั้นเป็นอย่างไร

6.2 บทละครเรื่องนั้นมีที่มาอย่างไร ทรงพระราชบัญญัติด้วยจินตนาการของพระองค์ หรือทรงนำมานาจากวรรณกรรม หรือบทละครของชาติใด

6.3 วิธีการที่ทรงใช้ในการทรงพระราชบัญญัติทั่วไปนั้น ทรงใช้วิธีใด ทรงแต่งเอง ทรงแปล หรือทรงดัดแปลง

และ 6.4 บทละครเรื่องนั้นให้สั่งได้แก่ผู้อ่าน ทั้งในด้านความคิด ความรู้ และความเพลิดเพลิน

เหตุผลที่นักศึกษาพึงใช้แนวทางดังกล่าวทั้ง 4 ข้อในการศึกษาพระราชบัญญัติทั่วไป คือ การรู้จักประเภทของบทละครที่ทรงใช้ต่าง ๆ กัน และเมื่อทราบที่มาว่า ทรงแต่งเอง หรือทรงแปล หรือทรงดัดแปลง ก็เป็นความสำคัญที่จะได้เลือกแนวทางการศึกษาพระราชบัญญัติเรื่องนั้น ๆ ให้ถูกต้องอย่างที่จะเห็นพระปริชาสามารถได้อย่างชัดเจน เช่น หากเป็นบทละครที่ทรงพระราชบัญญัติตัวยพระองค์เองนั้น เมื่อวิเคราะห์บทละครเรื่องนั้นแล้วย่อมเห็นแนวพระราชดำริและพระปริชาสามารถได้ชัดเจน ว่าทรงแนะนำเรื่องใดและทรงทำได้อย่างมีพระปริชาสามารถหรือไม่

โดยวิธีการใด และหากเป็นบทบาทเรื่องที่ทรงพระราชนิพนธ์จากจินตนาการของพระองค์ ทั้งสิ้นก็จะทำให้เห็นแนวพระราชดำริ พระราชวิหารณ์ และพระราชอัธยาศัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ทรงเป็นห่วงในเรื่องใดบ้าง โปรดหรือทรงยกย่องคนที่มีบุคลิกลักษณะเช่นใด ทรงติเตียน บุคลาแบบใดบ้าง เป็นต้น

แต่หากว่าบทบาทเรื่องที่นำมาศึกษานั้นเป็นเรื่องที่ทรงแปลมาแนวทางการศึกษาย่อมเปลี่ยนแปลงไปบ้าง กล่าวคือ เมื่ออ่านบทบาทครุนเข้าใจว่าเป็นเรื่องอะไร มีแก่นเรื่องว่าอย่างไร มีข้อคิดเห็นประการใดบ้าง ลักษณะตัวละครเป็นอย่างไร จนท้ายที่สุดการจะลงความเห็นว่า บทบาทเรื่องนั้นให้อะไรแก่ผู้อ่านบ้างทั้งในด้านความคิด ความรู้ และความบันเทิง ผู้อ่านพึงระลึกว่าข้อดี หรือข้อเสียทางด้านรูปแบบและความคิดของบทบาทประเภทที่ทรงแปลมานั้นย่อมเป็นของเจ้าของเรื่องเดิม หากจะพิจารณาพระปริชาสามารถของรัชกาลที่ 6 ก็จะต้องศึกษาด้านการแปล การทรงเลือกรูปแบบคำประพันธ์ที่ใช้ในการแปล ตลอดจนการเลือกใช้ถ้อยคำต่าง ๆ ว่า ถ่ายทอดความหมายและบรรยายกาศได้เหมือนต้นฉบับเดิมหรือไม่ (ดูตัวอย่างการศึกษานบทบาทแปลในตอนต่อไป)

ส่วนการศึกษานบทบาทที่ทรงดัดแปลงมา นอกจากจะอ่านเพื่อรับความรู้ ความคิด และความบันเทิงเป็นเบื้องแรกแล้ว ก็ควรจะที่เตรียมเคียงกับต้นฉบับเดิมด้วย ว่ามีสิ่งใดแตกต่าง จากต้นฉบับเดิมบ้าง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเพิ่มหรือตัดก่อนอย่างไรบ้าง และให้ผลที่ดีขึ้นหรือไม่อย่างไร (ดูรายละเอียดตัวอย่างการศึกษานบทบาทที่ทรงดัดแปลงมาในตอนต่อไป)

7. องค์ประกอบของวรรณกรรมประเภทบทบาท

จากคำอธิบายแนวทางต่าง ๆ ในการศึกษาพระราชนิพนธ์บทบาทที่มีที่มาต่าง ๆ กัน จึงจำต้องใช้แนวทางต่างกัน เพื่อให้เห็นพระปริชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว นักศึกษาจะเห็นได้ว่า ก่อนที่จะแยกแนวทางพิจารณาให้ตรงตามวิธีการที่ทรงใช้ในการทรงพระราชนิพนธ์ หรือทรงแปล หรือทรงดัดแปลงมา นี้จุดรวมในการพิจารณาบทบาท ทุกประเภท และมีที่มาทุกแหล่งได้นั่นคือ การพิจารณาว่าบทบาทนั้นเป็นอย่างไรบ้าง ทั้งในด้าน การเสนอความคิดและความบันเทิง ทั้งนี้เพราเมื่ออ่านบทบาทครบถ้วน ผู้อ่านย่อมเกิดความรู้สึกว่า ละครเรื่องนั้นสนุกหรือไม่ และให้ความรู้ หรือความคิดใดแก่ผู้อ่านบ้างหรือไม่ ส่วนใดให้ความเพลิดเพลิน ส่วนใดให้ความรู้หรือความคิด ผู้อ่านเข้าใจส่วนที่เป็นความรู้หรือความคิดอย่างกระซิ่งชัดหรือไม่ ดังนี้จะเห็นได้ว่า บทบาทแต่ละเรื่องย่อมมีส่วนประกอบดังต่อไปนี้คือ

- 7.1 แก่นเรื่อง (theme)
- 7.2 โครงเรื่อง (plot)
- 7.3 ตัวละคร (character)
- 7.4 บทสนทนา (dialogue)
- 7.5 ข้อคิดเห็นที่ปรากฏ (ideas)
- 7.6 บรรยากาศ (atmosphere and environments)
- 7.7 ข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรม (social and cultural data)

7.1 แก่นเรื่อง (*theme*) บางแห่งเรียก สาระดูของเรื่อง แต่ต่างมีความหมายตรงกัน คือ สิ่งที่ผู้แต่งประสงค์จะแสดงค่อผู้อ่าน เมื่อผู้แต่งมีความคิดหนึ่งความคิดใดที่กำหนดเป็นแก่นเรื่อง แล้วย่อมต้องวางแผนโครงเรื่องเพื่อสื่อความคิดนั้นถึงผู้อ่านให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจแก่นเรื่อง ทำนองเดียวกับการอธิบายความหรือยกตัวอย่างประกอบในการเขียนบทความนั้นเอง

วิธีทางแก่นเรื่องนั้น เมื่ออ่านบทละครจบแล้ว ให้ผู้อ่านสามารถตัวเองว่า บทละครเรื่องนั้น ให้ความคิดหลักใหญ่อย่างไรแก่ผู้อ่าน ทั้งนี้ เพราะย่อนจะมีความคิดอื่น ๆ ประกอบอยู่อีกบ้าง ความคิดอันเป็นหลักใหญ่ คือ แก่นเรื่อง ความคิดอื่น ๆ ที่แทรกอยู่ในเรื่อง คือ ข้อคิดเห็นที่ปรากฏอยู่ในเรื่อง

เมื่อมีหลายข้อคิดอยู่ในบทละครแต่ละเรื่อง การที่จะตัดสินว่าข้อคิดเห็นใดเป็นหลักใหญ่ เป็นแก่นเรื่อง ก็พิจารณาว่า เหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องเน้น หรือแสดงถึงข้อคิดเห็นใดมากที่สุด ยกตัวอย่างจาก พระราชนิพนธ์บทละครพุดเรื่อง หัวใจนกรบ (อ่านบทละครได้จากท้ายบทนี้ ก่อน) เมื่ออ่านจบแล้ว นักศึกษาที่มองในแง่มุมต่าง ๆ กัน อาจจะเห็นแก่นเรื่องในแนวต่าง ๆ กัน เช่น หากมองด้านบทบาทของนายสวัสดิ์ และหลวงพีรายภูรบำรุง อาจสรุปว่า แก่นเรื่อง คือหน้าที่และคุณประโยชน์ของสูกเสือและเสือป่า หากมองบทบาทของนายสวิง อาจสรุปว่าแก่นเรื่อง ว่า การเป็นทหารให้ประโยชน์แก่ตนเองและประเทศชาติอย่างไร หากเน้นบทบาทของแม่เย็น และอุไร อาจสรุปว่าแก่นเรื่องได้ว่า สมรรไทยมีความรักชาติและกล้าหาญ หากมองบทบาทของ นายชุ่นเบ่งและแม่นัย อาจสรุปว่า คนต่างชาติย่อมไม่มีความหวังดีต่อชาติไทย ในทำนองเดียวกัน หากมองบทบาทของนายสวาย อาจสรุปว่า คนสำราญไม่รู้จักหน้าที่ย่อมได้รับความเดือดร้อน หรือผู้อ่านบางคนดรามาอย่างว่า ใครกือผู้มีหัวใจเป็นนักกรน ซึ่งจะได้คำตอบว่าได้แก่พระภิรมย์-วรารักษ์ และเมื่อมองบทบาทของพระภิรมย์ฯ อาจสรุปว่า แก่นเรื่อง คือ คนไทยแม้จะสูงอายุพื้นดินแห่งหน้าที่ทางราชการ แต่เมื่อถึงเวลาคันขันก็มีความรักชาติเช่นกีอีสิ่งอื่นใด ผู้ที่สรุปได้แก่นเรื่องต่าง ๆ กันดังกล่าวข้างต้นและเกิดความลังเลว่า อะไรคือ แก่นของเรื่องหัวใจนกรบ ถ้า

จะพิจารณาทั้งเรื่องซ้ำอีกในมุมกว้าง ก็จะเห็นได้ชัดเจนว่า มีตัวละครอยู่ 2 กลุ่ม ที่เป็นฝ่ายดี รู้จักหน้าที่ของตนเอง และกีส่งผลดีให้แก่ประเทศชาติด้วย ในตัวละครกลุ่มนี้รู้จักหน้าที่ของตนนี้มีทั้งเพศหญิง เพศชาย (พระภิรมย์ฯ นายสวิง นายสวัสดิ์ หลวงณัฐฯ แม่เย็น อุไร อ้ายสี) และมีทุกสถานะ (นายสวิง – ทหาร นายสวัสดิ์ – ลูกเสือ หลวงณัฐฯ – เสือป่า พระภิรมย์ฯ – ข้าราชการบำนาญ แม่เย็น อุไร – หญิงแม่บ้าน อ้ายสี – คนรับใช้) ทั้งยังมีทุกระดับอาชญา (คือ นายสวัสดิ์ – เด็ก นายสวิง – หลวงณัฐฯ อ้ายสี – ชาหันุ่ม พระภิรมย์ฯ – ชาỵแก่ อุไร – หญิงสาว แม่เย็น – หญิงแก่) ในขณะเดียวกันตัวละครกลุ่มที่ 2 ที่ไม่รู้จักหน้าที่ต่อส่วนรวม ได้รับผลร้ายต่อตนเองและส่งผลร้ายให้ประเทศชาติด้วย ก็มีทั้งเพศหญิง และชาย มีทั้งหนุ่มและกลางคนเช่นกัน (คือ แม่เนย นายสาวาย และนายชุ่นเบ่ง) ดังนี้จึงอาจสรุปแก่นเรื่องของเรื่องหัวใจนักรบได้ว่า คนทุกคนไม่ว่าจะเพศใด วัยใด ฐานะใด ย่อมมีหน้าที่ต่อประเทศชาติ ทั้งสิ้น โดยเน้นถึงหน้าที่และคุณประโภชน์ของลูกเสือและเสือป่า (เพราะเป็นกิจการเพื่อเรียนในเวลากันนั้น)

ดังได้กล่าวในตอนต้นแล้วว่าแก่นเรื่อง คือ ความคิดที่ผู้แต่งจะแสดงต่อผู้อ่าน ดังนั้น เมื่อสรุปความคิดย่อมไม่มีข้อตัวละครเข้ามาปะปน และตัวละครแต่ละตัวมีบทบาทเป็นตัวแทนกลุ่มความคิดดังข้างล่างข้างต้น

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งของการพิจารณาแก่นเรื่อง คือ การใช้ขอเรื่องเข้าช่วย ตัวอย่าง เช่น เรื่องหนังเสือ (อ่านเรื่องย่อได้จากตอนท้ายของหนัง) บางคราว แก่นเรื่อง คือ ความอดทน ยอมส่งผลดีในบ้านปลาย (โดยพิจารณาจากบทบาทของพระศุภสาส์นฯ ตลอดเรื่อง) บ้างว่า คนที่ประมาทว่า “ย่อมได้รับผลร้าย” (โดยพิจารณาจากบทบาทของนายประเสริฐ ที่ดึงดันจะยิงเสือ) แต่ที่จริงแล้ว “หนังเสือ” เป็นชวนให้พิสูจน์ได้ว่า ใครคือบุคคลที่มีค่าสำหรับสุกัญญา พระศุภสาส์นฯ หรือ นายประเสริฐ และการพิสูจน์ที่เกิดขึ้นมีอะไร เมื่อถูกเสือตามล่า คือ ในช่วง กับขัน ดังนั้นจึงสรุปแก่นเรื่องของเรื่องหนังเสือได้ว่า เมื่อดึงคราวกับขันจะพิสูจน์ได้ว่าใครคือคนที่มีคุณค่าอย่างแท้จริง

ตัวอย่างจากการวิเคราะห์แก่นเรื่องของบทละคร 2 เรื่องข้างต้นคงทำให้นักศึกษาเข้าใจวิธีทางแก่นเรื่อง ลองฝึกฝนในด้านนี้โดยอ่านเรื่องย่อบทละครพูดร้อยแก้วที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงพระราชทานนิพนธ์จากจินตนาการของพระองค์เอง 21 เรื่อง ที่ให้ไว้ในตอนท้ายบทนี้แล้วติดตามดูด้วยตนเองว่าแก่นเรื่องคืออะไร

7.2 โครงเรื่อง (*plot*) การที่ผู้แต่งจะสื่อความคิดของตนให้ผู้อ่านซึ่งมีหลายวิธี ที่สำคัญคือ การเขียน (*Technique*) ที่ผู้เขียนแต่ละคนจะเห็นว่าสนใจและสื่อความหมายได้ชัดเจนที่สุด

บทลักษณะเรื่องอาจจะมีโครงเรื่องย่อย (sub plot) ซ้อนอยู่ในโครงเรื่องใหญ่ (main plot) เพื่อแสดงถึงความแตกต่างกันของเรื่องใหญ่ หรือเป็นการเบรีฟนarration หรือเป็นสิ่งสนับสนุน โครงเรื่องใหญ่ให้สมบูรณ์ ตัวอย่างเช่น เรื่อง หัวใจนักชน นอกจากจะมีโครงเรื่องใหญ่ คือ ความเห็นของพระภิรมย์วรากรต่อเสือป่า และความเป็นผู้มีหัวใจเป็นนักชนแล้ว ก็ยังมีทัศนคติและพฤติกรรมของนายสวัสดิ์ นายสวยงาม นายสิงห์ อ้ายสี แม่เย็น อุไร นายชูนเบง แม่เนี้ย เป็นโครงเรื่องย่อย ๆ โดยที่ทัศนคติและพฤติกรรมของนายสวัสดิ์ สวยงาม พิมาน สนับสนุน โครงเรื่องใหญ่ และเบรีฟนarration กับทัศนคติและพฤติกรรมของพระภิรมย์ฯ (เฉพาะตอนต้นเรื่อง) ในขณะที่พฤติกรรมและทัศนคติของนายสิงห์ (ตอนเรื่อง) นายสวยงาม นายชูนเบง แสดงความแตกต่างกับโครงเรื่องใหญ่

7.3 ตัวละคร (character) ในบทลักษณะแต่ละเรื่องย่อมจะต้องมีตัวละครเป็นสื้อแสดง พฤติกรรมและความคิดเหตุทางลักษณะกัน การพิจารณาตัวละครเป็นประเภทต่าง ๆ ไม่สมควรแบ่งตามลักษณะ พระเอก นางเอก ผู้ร้าย หากแต่ควรพิจารณาบนพื้นฐานของตัวละครและความสำคัญที่มีต่อเนื้อเรื่องเป็นหลัก ตัวเอกฝ่ายชายไม่จำเป็นจะต้องเป็นคนหนุ่มที่ได้แต่งงานกับตัวเอกฝ่ายหญิงในตอนจบเรื่อง แต่จะเป็นผู้มีบุคลิกเด่นที่สุดในเรื่องนั้นแทน ในเรื่อง หัวใจนักชน ตัวเอกฝ่ายชาย ได้แก่ พระภิรมย์ฯ เพราะมีบุคลิกมากที่สุดในเรื่อง ไม่ใช่หลวงพิมาน ผู้ได้แต่งงานกับอุไร ตัวเอกฝ่ายหญิงของเรื่องซึ่งเป็นผู้มีบุคลิกเด่นที่สุดในประเพณีตัวละครฝ่ายหญิง นอกจากนี้ยังมีนายชูนเบง เป็นตัวละครที่มีบุคลิกเด่น แต่เป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับตัวเอกและตัวคลก ที่อาจช่วยในการดำเนินเรื่องบางตอน นอกจากจะให้ความสนุกสนานแก่ผู้อ่านบทลักษณะ

ในการสรุปลักษณะของตัวละคร อาจจะรวมลักษณะต่าง ๆ ของตัวละครจากบทนarration ของผู้เขียนโดยตรง และจากการสรุปพฤติกรรมของตัวละครนั้น ๆ และจากถ้อยคำของตัวละครตัวอื่นที่กล่าวถึงโดยไม่มีอคติ (ลองฝึกสรุปลักษณะนิสัยของตัวละครต่าง ๆ ในเรื่อง หัวใจนักชน อาจจะนำมาตามในเวลาสอบได้)

นอกจากจะสรุปบุคลิกลักษณะของตัวละครแล้ว ผู้อ่านอาจพิจารณาต่อไปได้ว่า ผู้แต่งเสนอภาพตัวละครเหล่านั้นให้เหมาะสมเพียงไรหรือไม่ ตัวอย่างจากตัวเอกฝ่ายชายในเรื่องหัวใจนักชน คือ พระภิรมย์วรากร เป็นตัวเอก ฝ่ายชายที่มีพฤติกรรมในตอนต้นเรื่องไม่สู้ดีแต่กลับเป็นคนดี และทำให้เรื่องจบลงด้วยดีได้ จากคำบรรยายของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเจ้าอยู่หัว ก่อนเริ่มเรื่องว่า พระภิรมย์ฯ นอกราชการ อายุประมาณ 50 ปี จะเห็นได้ว่าทั้งอาชีพและอายุของพระภิรมย์ฯ มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับบุคลิกเป็นอย่างดี กล่าวคือ การที่พระภิรมย์ฯ อายุก่อนเข้ามาเกย์อมมีส่วนทำให้เป็นคนดีดีดัน ไม่ฟังความคิดของผู้อื่น แต่ก็อยู่ในวัยที่ไม่

มากจนเกินกว่าที่จะถูกหักก้นนำหรือได้รับบทเรียนให้กลับใจหรือเปลี่ยนความคิดໄได้ในตอนท้ายเรื่อง และการที่พระภิรมย์ฯ เคยเป็นข้าราชการแต่ต้องออกพระบาทให้วารพินให้ทันเหตุการณ์ ย่อมเป็นไปได้กับบทบาทของพระภิรมย์ฯ ที่ความที่เคยรับราชการจะมีส่วนช่วยในพระภิรมย์ซึ่งไม่เห็นประโภชน์ของการเป็นเสือป่าในตอนต้น จะเข้าใจความจำเป็นของเสือป่าและให้ความร่วมมือกับราชการได้ยิ่งกว่าผู้ที่ไม่เคยรับราชการเลย การที่ถูกออกจากราชการน่าจะมีส่วนทำให้พระภิรมย์ฯ มีอุดítต่อการเป็นเสือป่าว่าเป็นการมุ่งประจบเจ้านายได้ นอกจากนั้นยังสรุปจากบทบาทและคำพูดของพระภิรมย์ฯ ได้อีกว่า เป็นผู้ที่เห็นแต่ประโภชน์ส่วนคนในตอนต้นเรื่อง แต่มีความรักชาติพอที่จะเปลี่ยนใจเมื่อเห็นภัยมาถึงชาติ เป็นผู้ไม่มีวاختศลป์ เชื่อคนจ่ายเงินถูกนายชุ่นเบ่ง ชักจูงเอ่ง่าย ๆ

7.4. บทสนทนา (*dialogue*) ในกรณีที่เป็นละครร้อง หรือละครรำ กลอนที่ใช้สื่อความเข้าใจของตัวละคร ก็จัดเป็นบทสนทนานมิ่อนคำพูดของตัวละครในบทละครพูดด้วย

บทสนทนาก็เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของบทละครพูดที่เดียว เพราะไม่ว่าผู้แต่งจะเลือกสรรแก่นเรื่องที่ดีเด่น วงศ์โครงเรื่องแสดงแก่นเรื่องอย่างแจ่มแจ้ง และเสนอตัวละครที่มีบทบาทหนทางสมในการเสนอเรื่องราวทั้งขั้นมีลักษณะสมจริงเพียงใด แต่ถ้ามีบทสนทนามิกระชับและไม่ใช้สำนวนภาษาที่ผู้ชุมหรือผู้อ่านจะเข้าใจความคิดที่ผู้แต่งประสงค์จะเสนอแล้ว บทละครนั้นย่อมไม่เป็นที่พึงพอใจของผู้ชุมและผู้อ่าน และผู้แต่งก็จะประสบความล้มเหลวในการเสนอความคิดและแนวคิดของตน รวมทั้งในด้านการให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้ชมด้วย และโดยเฉพาะถ้าไม่มีโอกาสชูบทละคร ได้แต่เพียงอ่าน ผู้อ่านจะทราบแนวคิด ข้อคิด บุคลิกลักษณะของตัวละคร และได้รับความเพลิดเพลินก็เพียงจากบทสนทนาของตัวละครเท่านั้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าบทสนทนาเป็นหัวใจของบทละครพูด

การศึกษาเรื่องบทสนทนานั้นอาจจะทำได้หลายทาง เช่น ถ้ารู้สึกประทับใจบทสนทนา ก็นำมาหาสาเหตุว่า เป็นพระเหตุใด อาจจะเพราะผู้แต่งใช้สำนวนภาษาพูดนิใช่ภาษาเขียนที่ไม่เป็นธรรมชาติ หรือผู้แต่งใช้สำนวนเปรียบเทียบดี ซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ดีขึ้น และได้สร้างภาษาอีกด้วย หรือถ้าอ่าน ๆ รู้สึก “ขัดฟู” ก็อาจจะพิจารณาดูได้ว่ามีสาเหตุจากสำนวนภาษาต่างสมัย เพราะเป็นบทละครที่แต่ไว้นานแล้ว หรือเพราะผู้แต่งใช้สำนวนภาษาต่างประเทศ หรือใช้ภาษาเขียนแทนภาษาพูด ในกรณีที่เป็นบทละครต่างสมัย นักศึกษาน่าที่จะใช้ประโภชน์จากสำนวนภาษา การใช้ถ้อยคำ คำนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ บุพบทว่าแตกต่างจากปัจจุบันเพียงใด ในปัจจุบันราพูดกันอย่างไร นอกจากนั้นยังอาจศึกษาลักษณะทั่วไปของบทสนทนา (ลองสังเกตลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ของบทสนทนาในเรื่อง หัวใจนักรบ อาจนำไปสู่การสอนได้)

7.5 ข้อคิดเห็นที่ปรากฏ ดังที่ได้กล่าวไว้รายละเอียดในหัวข้อแก่นเรื่องแล้ว จะเห็นได้ว่า นอกจากผู้เขียนจะแสดงข้อคิดเห็นที่สอดคล้องกับแก่นเรื่องแล้ว ยังอาจมีข้อคิดเห็นในเรื่องอื่น ๆ แทรกอยู่ด้วย การหาข้อคิดเห็นเหล่านั้นเป็นไปได้โดยง่ายด้วยการพิจารณาดูว่า ผู้แต่งบทบรรยายอาศัย “ปาก” ตัวละครตัวใดบ้างในการสื่อความคิดเห็นต่าง ๆ ในกรณีที่เป็นคำพูดโดยแท้จริงกับผู้อ่านพึงใช้วิธีสรุปความ

การพิจารณาข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทบรรยายนี้ นอกจากจะเป็นประโยชน์ในการที่จะเข้าใจบทบรรยายนี้ได้ดียิ่งขึ้นแล้ว ยังจะทำให้ทราบถึงความคิดเห็นและการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้แต่งเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ อีกด้วย

ตัวอย่างจากเรื่อง หัวใจนักรบ เมื่อผู้อ่านทราบว่าแก่นเรื่องคืออะไรแล้ว (ดูจากหัวข้อแก่นเรื่อง) ก็จะเห็นได้ว่า ยังมีข้อคิดเห็นอื่น ๆ อีกที่แทรกอยู่ในเรื่อง หัวใจนักรบ นั้น ได้แก่

1. สภาพของครอบครัวที่หัวหน้าครอบครัวขาดความยุติธรรม ลำเอียง และถือความเห็นของตนเป็นใหญ่ สภาพดังกล่าวให้ผลร้ายอย่างไรบ้าง และหากจะคิดโดยไปถึงสังคมส่วนที่ใหญ่ กว่าครอบครัว หากหัวหน้าสังคมส่วนต่าง ๆ เป็นเช่นนั้นจะก่อให้เกิดผลอย่างไร

2. การบังคับคนที่มีอิสรภาพให้ทำสิ่งที่ไม่ต้องการนั้นเป็นเรื่องทำได้ยาก

3. เมื่อเกิดสังคม กฎหมายก็ไม่สามารถบังคับผู้ที่อยากระฝ่าฝืนได้ เพราะผู้มีอำนาจเห็นอกกฎหมาย คือผู้มีอาชญากรรมเป็นย่อมไม่รู้จักเลือกระหว่างคนที่รับกับผู้ที่ไม่ได้รับ และในการสังคมนั้นต้องระวังรอบข้างไว้ใจไม่ได้

4. สภาพของครอบครัวที่หัวหน้าครอบครัวมีภริยาน้อย ให้ผลร้ายอย่างไร

๗๙

ยังมีข้อคิดเห็นประการอื่น ๆ อีก อาทิ เช่น เรื่อง บทบาทศตวรรษ คนต่างชาติ ให้นักศึกษาพิจารณาเองจากบทบรรยายนี้ หัวใจนักรบ อาจถูกนำเสนอในเวลาสอน

7.6 บรรยายภาค ในที่นี้หมายถึงสิ่งต่าง ๆ นอกเหนือจากส่วนประกอบบทบรรยายหลายประการดังได้กล่าวแล้ว และเป็นสิ่งที่ช่วยให้บทบรรยายนั้นสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อันได้แก่ ฉาก แสง เสียง เครื่องแต่งกายตัวละคร และการจัดสั่งประกอบฉาก สิ่งเหล่านี้จะไม่เป็นปัญหาแก่ผู้ซึ่งบทบรรยายโดย เพราะผู้จัดจะจัดเสนออย่างพร้อมมูลโดยผู้ซึ่งได้อรรถรสไปโดยไม่รู้ตัว หากแต่กลมกลืนไปกับเรื่อง แต่ในการอ่านบทบรรยายนี้จะต้องพยายามส่วนประกอบดังกล่าวให้ขาด รสชาติไปมากที่เดียว หลายคนอ่านบทบรรยายนี้เพียงอย่างทั่วๆ ๆ ซึ่งไม่ใช่วิธีที่ถูกต้อง หากแต่ควรอ่านคำบรรยายและแม้แต่สิ่งที่อยู่ในเครื่องหมายขลิบด้วย

รายละเอียดในเรื่องหัวใจนักรบที่ช่วยเสริมสร้างบรรยายกาศของบทละครเรื่องนี้มีหลายตอนอาทิเช่น

1. ในชุดที่ 3 ตอนที่ผู้บังคับการ พูดกับแม่เย็น ให้เกลี้ยกล่อมพระภิรมย์ฯ ให้เข้าข้างข้าศึก พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงบรรยายไว้ว่า...แม่เย็นสันหัว แล้วก้มหน้าร้องไห้...ในขณะที่อุไรและพระภิรมย์ฯ ปฏิเสธเป็นเวลา ผู้อ่านย่อมจะเบริญเที่ยบได้ชัดเจนถึงอาการของผู้ชาย หญิงสาว และหญิงมีอายุต่อคำตามเดียวกัน การที่แม่เย็นสันหัวแล้วก้มหน้าร้องไห้นั้น นับว่าสมจริงและให้ความรู้สึกสะเทือนใจ ความรักษาติดทำให้แม่เย็นไม่ตوبนคำตามศัตรุ แต่ความรักสามีทำให้แม่เย็นปฏิเสธเป็นคำพูดไม่ได้ ความอึดอัด วิตกต่อชะตาชีวิตของสามี ทำให้แม่เย็นต้องร้องไห้

2. ลักษณะของนายสวิงในตอนที่ถูกจับพระหนีทหารนั้น "...เตือฝ่ายยี่ หน้าตาชีด ผนอยุ่ง..." แค่ตอนที่กลับจากเป็นทหารนั้น "...หน้าตาค่อยมีเลือดฝาด รูปร่างท่าทางก็แข็งแรงขึ้น..." ลักษณะที่ทรงบรรยายไว้ดังกล่าว ทำให้ผู้ชมเข้าใจประโยชน์ของการเป็นทหารได้ดีกว่า การบรรยายด้วยคำพูดได้ ๆ ของตัวละคร

3. ตัวละครที่เป็นชาวต่างประเทศ เช่น ผู้บังคับการทหารศัตรุกีทรงให้แสดงกริยาของชาวตะวันตก เช่น อาการยกไหล่ การใช้คำพูดสดจากธรรมเนียมไทย เช่น เรียกพระภิรมย์ฯ ว่า "ท่านพระ" สิ่งเล็กน้อยเหล่านี้ย่อมทำให้ผู้อ่านรู้สึกถึงความแตกต่างระหว่างเชื้อชาติของตัวละคร

4. บทบรรยายในตอนท้ายเรื่อง เมื่อเหตุการณ์คลี่ลาย และพระภิรมย์ฯ เห็นประโยชน์ของการเป็นเสือป่าและสมัครเป็นเสือป่าแล้ว แทนที่จะจนเพียงเท่านั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว กลับทรงพระราชนิพนธ์ให้พากเสือป่าบังต้องต่อต้านศัตรุอีก แล้วจากไปด้วยข้อความที่ทรงบรรยายไว้ในวงลีบท้ายเรื่องก่อนปิดม่าน (ให้นักศึกษาพลิกไปดูก่อน)

การที่จบเรื่องลงดังกล่าว ย่อมทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกว่า เสือป่าบังมีบทบาทต่อไปทั้งจิตใจก็จะคึกคัดตาม

7.7 ข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรม

บทละครส่วนใหญ่โดยเนพะบทละครแนวนำเสนอสมจริงย่อมสะท้อนภาพชีวิตของสังคม ส่วนบทละครส่วนน้อยที่ผู้แต่งมุ่งจะเสนอความคิดด้านการเมือง ปัญหาในจิตใจ ฯลฯ ถ้าจะต้องกล่าวถึงสังคมบ้างแล้วก็ย่อมจะต้องใช้ภาษาและรายละเอียดที่เป็นที่รู้จักดีอยู่ในสังคมนั้นฯ เพื่อเป็นการชูงใจผู้อ่านให้เข้ากับบรรยายกาศที่ตนรู้จักอันจะช่วยให้คล้อยไปกับทัศนคติที่แสดงในละคร ได้ง่ายขึ้น เมื่อเป็นดังกล่าวแล้วผู้อ่านบทละครก่อนจะรู้จักสภาพสังคมที่กล่าวในบทละครต่าง ๆ

หากเป็นบททดสอบร่วมสมัยอาจจะทราบถึงสังคมและวัฒนธรรมของเราเอง หรืออาจจะเป็นสังคมสลัม สังคมกะเทย สังคมโรจ เป็นต้น หากเป็นบททดสอบต่างสมัยก็จะเป็นประโยชน์ทำให้ได้ภาพของสังคมและวัฒนธรรมในสมัยนั้น ๆ และมักจะเป็นส่วนปลีกย่อยที่แม้มแต่ประวัติศาสตร์ก็อาจจะมีได้บันทึกไว้ เช่น บททดสอบพูดร้อยแก้วที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชินพน์จากจินตนาการของพระองค์เอง 21 เรื่องนี้ อาจรวมข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรมได้เป็นประเภทใหญ่และประเภทอย่างตัวอื่นๆอีกด้วย

7.7.1 ประเภท – ความเป็นอยู่ การสมาคม งานเทศกาล Maharash หนังสือ หนังสือพิมพ์ ความสัมพันธ์ระหว่างชาย-หญิง การแต่งกาย การรับรองแขก อาหารเครื่องดื่ม ฯลฯ การแพทย์ สังคมเนื้อพะหมุ่น เช่น พาหะ เสือป่า ลูกเสือ ความนิยมอื่น ๆ และเหตุการณ์ โดยทั่วไป

7.7.2 ประยุกต์วิทยา มีข้อมูลที่กล่าวถึงเครื่องใช้เครื่องอำนวยความสะดวกของคนในสมัยรัชกาลที่ 6 หลายประเภท ตามหัวข้อ พาหะ เครื่องใช้ เครื่องเรือน อาวุธ ฯลฯ

7.7.3 เศรษฐกิจ เป็นข้อมูลที่แสดงถึงสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยและของกรอบครัว ตลอดจนค่าครองชีพโดยทั่วไป แม้แต่ราคากาหารบางอย่างที่กล่าวถึงในบททดสอบ

7.7.4 ศาสนา ได้แก่ ข้อมูลที่แสดงถึงความเชื่อของคนในสมัยนั้น ในเรื่องที่เกี่ยวกับบ้าน บุญ โชค เคราะห์ กรรม ภูตผีและเทพยาดา อารักษ์

การเก็บข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรม ทำได้โดยเก็บจากการบรรยายโดยตรง หรือสรุปจากบทสนทนา

7 หัวข้อที่กล่าวข้างต้นคือ แนวการอ่านบททดสอบให้เข้าใจเนื้อหาและความคิดของผู้แต่ง ตลอดจนเก็บสาระประโยชน์อื่น ๆ ที่แสดงไว้ในบทกรณี ใช้ได้กับการอ่านบททดสอบทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นบททดสอบที่ผู้แต่งแต่งจากจินตนาการ หรือแปล หรือดัดแปลงมา แต่หากจะประเมินค่าความสามารถของผู้แต่งบททดสอบต้องเลือกสรุปจากบททดสอบที่ผู้แต่งแต่งจากจินตนาการของตน สิ่งที่สรุปได้จากบททดสอบ ย่อมเป็นความสามารถของผู้เขียนเดิม และสิ่งที่วิเคราะห์ได้จากบททดสอบ ย่อมเป็นความสามารถร่วมระหว่างผู้แต่งกับผู้ดัดแปลง ดังจะได้กล่าวรายละเอียดต่อไป

เพื่อที่จะให้นักศึกษาได้เห็นลักษณะของบททดสอบพูดร้อยแก้วอย่างสมบูรณ์และฝึกการอ่านและวิเคราะห์บททดสอบตามแนวทางกว้าง ๆ 7 ประการที่อธิบายข้างต้น จึงคัดพระราชินพน์บททดสอบพูดของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่อง หัวใจนัก.gov เพื่อให้นักศึกษาได้เห็นรูปแบบของบททดสอบพูด การดำเนินเรื่อง การใช้ตัวละครเป็นสื่อแสดงความคิดและพฤติกรรม การสร้างบรรยากาศเสริมความรู้สึกของผู้ชมและผู้อ่าน การใช้ถ้อยคำแบบต่าง ๆ ในบทสนทนา

การแทรกความคิดเห็นอื่น ๆ นอกเหนือจากแก่นเรื่อง ตลอดจนการเก็บความจากการบรรยาย ฉากร สิ่งประดับฉากร เครื่องแต่งกายของตัวละครที่จะเป็นข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรมใน สมัยรัชกาลที่ ๖

อนึ่ง เพื่อเป็นการช่วยนักศึกษาผู้เข้าไม่เคยชินกับวิธีการอ่านบทละคร และไม่มีโอกาส พึงคำบรรยายในชั้นเรียน ผู้สอนจึงชี้แนวทางตีความหมายของคำบรรยายหรือบทสนทนาของ ตัวละครไว้ในเรื่อง / ____ / ให้ข้อความ แต่ไม่ได้ตีความหรือสรุปให้ทุกหนแห่ง ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษา ได้คิดเองบ้าง กับหลักเดิมกรณีที่ซ้ำซากเกินไป เหล่านี้คือข้อเท็จจริงที่นักศึกษาพึงได้จากการอ่าน บทละคร แต่ในส่วนที่เป็นความคิดเห็นของนักศึกษาแต่ละคนย่อมคิดได้โดยอิสระ

เมื่ออ่านบทละครจบและเข้าใจความรู้สึกนิยมคิดของตนเองบ้างแล้ว ควรตอบคำถามท้าย เรื่อง เพื่อให้เข้าใจดียิ่งขึ้น และเป็นการเตรียมตัวเพื่อการสอบด้วย

8. บทละครที่คัดมาเพื่อการวิเคราะห์และวิจารณ์

ตัวละคร เรื่อง หัวใจนักชนบท พวง Hera

พระภิรมย์รากร	นอกราชการ อายุประมาณ ๕๐ ปี
นายสวิง	อายุ ๑๘ ปี
นายสาย	อายุ ๑๗ ปี
นายสวัสดิ์	อายุ ๑๖ ปี
นายกองโ哥	พระยาวิสูตรสังคม สมุหเทศาภินาลผู้สำเร็จราชการมณฑลหัสตินบุรี ผู้บังคับการเสือป่าหัสตินบุรี
นายหมวดโ哥	หลวงมนี่รายภูร์นำรุ่ง นายอាเภอมี่องมณี่บูรณ์ ผู้บังคับหมวดที่ ๑ กองร้อย มณี่บูรณ์ (ภายหลังเป็นผู้บังคับกอง)
นายหมวดตระ	อัน ผู้ช่วยราชการเมืองมณี่บูรณ์ ผู้บังคับหมวดที่ ๒ กองร้อยมณี่บูรณ์
นายหมู่เอก	หลวงมนูธรรมธุราทร ผู้พิพากษามี่องมณี่บูรณ์ ประจำหมวดที่ ๑ กองร้อย มณี่บูรณ์ (ภายหลังเป็นผู้บังคับหมวด)
นายหมู่เอก	เทพ คานดี ประจำกองร้อยมณี่บูรณ์
นายหมู่โ哥	ขุนรัตน์แพทัย แพทัยประจำเมืองมณี่บูรณ์

ราชบุรุษ	นายสุดใจ ครูไหญ์โรงเรียนมัธยมนพีบูรณ์ ผู้บังคับกองลูกเสือที่ 11
นายหมู่	พร ผู้บังคับหมู่ที่ 4 กองลูกเสือที่ 11
ลูกเสือโท	คำ กองลูกเสือที่ 11
ร้อยเอก	หลวงเรือฤทธิราช ผู้บังคับกองร้อยที่ 4 กรมทหารราบที่ 29
อ้ายสี	นำวพระกิริมย์วรากร

คนกลาง

นายชุ่นเมือง	นักเรียนกฎหมาย พี่ของเนี้ยกรายาน้อยพระกิริมย์วรากร พวงข้าศึก
--------------	---

ผู้บังคับการทหารข้าศึก

ปลัดกรมทหารข้าศึก

ร้อยตรีกองทหารข้าศึก

นายทหารนักบินกองทหารข้าศึก

/ให้นักศึกษาสังเกตวิธีบรรยายถึงตัวละครว่าระบุเกี่ยวกับ อายุ และ สถานะทั่ว ๆ ไป ส่วน ลักษณะนิสัยและความรู้สึกนี้ก็คิดเป็นสิ่งที่ผู้อ่านพึงสรุปได้เมื่ออ่านพฤติกรรมและบทสนทนา/

อนึ่ง นักศึกษาสังเกตด้วยว่า เรื่องนี้ทรงกำหนดเหตุการณ์ให้เกิดขึ้นในONTALHASSIDINBURIRI ซึ่งเป็นชื่อสมมุติ ละครที่ทรงพระราชพินิจเพื่อชี้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวกับ การเมือง การปกครองและความปลอดภัยของบ้านเมือง มักจะทรงใช้ชื่อสมมุติ เช่น ฉบับอำนาจ ความดีมีไซบ และเรื่องหัวใจนักรบนี้เป็นต้น

หัวใจนักรบ

ชุดที่ 1

/ชุดมีความหมายเช่นเดียวกับจาก/

จาก : ห้องรับแขกบ้านพระกิริมย์วรากร ที่เมืองพีบูรณ์มณฑลหัสสิดินบุรี เป็นห้องใน เรือนตึกอย่างเก่า ๆ ด้านหลังมีประตูเปิดออกໄไปเฉลียง ต่อเฉลียงໄไปมีสวน ด้านข้างมีหน้าต่าง ด้านซ้ายมีประตูสำหรับเข้าไปภายในเรือน เครื่องตกแต่งมีเป็นโต๊ะเก้าอี้อย่างกระนั้น ๆ ไม่สูง ปานได โต๊ะตั้งกลาง เก้าอี้ล้อมโต๊ะและมีเก้าอี้ตั้งคิด ๆ กับฝ่าบ้าน มีรูปถ่ายติดฝาเป็นรูปหนูโดย มากและมีรูปพระกิริมย์แต่งเติมขึ้นไว้บนชั้นอามาตย์โท (หมายเหตุ ซ้ายขวา คือ ซ้ายขวาของตัวละคร)

/นอกจากแสดงถึงฐานะความเป็นอยู่ของพระภิรัมย์ฯ โปรดสังเกตสำนวนที่คล้ายภาษาอังกฤษที่ขึ้นได้/

(เมื่อเปิดม่าน นายสายกับนายสวัสดีเดินเข้ามาด้วยกันจากเฉลียง นายสายแต่งตัวสวยงามเงางามพร้อมเสื้อชั้นใน นายสวัสดีแต่งตัวสวยงามมากขาสั้นสีดำอย่างลูกเสือ ใส่ถุงเท้ารองเท้าดำ ใส่เสื้อขาวแต่งชายในเสื้อขาวนั้นมีเสื้อลูกเสือ และมีผ้าพันคอลูกเสือคาดพุงทับเข็มขัด ถือห่อกระดาษอันหนึ่ง)

/แสดงการแต่งกายที่บ่งอัธยาศัย-นายสายชอบสนับายนายสวัสดีสนใจเรื่องลูกเสือ/

สาย	(จับแขนสวัสดีไว้แล้วพูด) เดี๋ยวก่อนจะรีบร้อนไปไหน
สวัสดี	ไปเอาอะไรในห้องหน่อย (ทำท่าจะไป)
สาย	ไปอาบน้ำกันเถอะน่าเดี๋ยวบ่ายมากไปอย่าร้าว มาสิตอนเดี๋ยวนี้ (ทำท่าจะเข้าปลดกระดุมให้นายสวัสดีเด่นนายสวัสดีไม่ยอมให้ปลด)
สวัสดี	พุทธิ์ ประเดิมเดียวเท่านั้นแหละ อ่ายุ่งไปหน่อยเลย ก็ทำไม่จะต้องผลัดด้วยเล่า (จับแขนสวัสดีไว้ สวัสดีสลัดแขน ทิ้งกันไปมาห่อกระดาษตก สวัสดีกับสายก้มลงเก็บพร้อมกันแยกกันจนกระดาษขาดแลเห็นหมวกลูกเสืออยู่ในห่อ) อ้อ อย่างนี้เนี่ยอง

/แสดงว่า นายสวัสดีต้องแอบไปเป็นลูกเสือเพราะรู้ว่าบิดาไม่ชอบ และนายสายทราบดีจึงถือเป็นเรื่องญุ่/

สวัสดี	ก็ยุ่งอย่างนี้แหละ (นวยหมายได้ตั้งท่าจะวิ่งไปในเรือน)
สาย	(จับแขนไว้) อ้อ นี่แกแอบไปเป็นลูกเสือแล้วหรือ
สวัสดี	เป็นแล้วละ จะทำไม่พ้น
สาย	กันจะต้องไปทำไม้แกเดี๋วนี้ ค้อยดูดูนพ่อรับงานแกดีกว่า
/รับงาน-สำนวนที่ไม่ใช่ในปัจจุบัน จึงทำให้พังดูขัดๆ บางครั้นรู้สึกว่าเป็นบทละครล้าสมัย/	
สวัสดี	นี่พี่สายจะไปปากบอนอย่างนั้นหรือ
สาย	พันกีต้องบอกให้คุณพ่อรู้สึก ว่าแกขัดขืนโกร梧ของท่าน จำไม่ได้หรือ ท่านว่าอยู่เร็ว ๆ นี้เอง ว่าท่านไม่ต้องการให้ลูกท่านไปเป็นลูกเสือลูกหน้าอะไร

/ในความหมายเช่นนี้นั่นจุบันมากใช้ว่า คำสั่ง แทน โกร梧/

สวัสดี	คุณพ่อจะว่ากระไร ๆ ก็ตามใจท่าน แต่พันกีดามเป็นลูกผู้ชายกับเขาชาติหนึ่งแล้ว ก็ไม่อยากให้เสียชาติ
--------	---

ชาย	เพราะฉะนั้นจึงไม่เป็นลูกหมา อย่างนั้นหรือ
สัสดี	(กรธ) นี่ແນ່ພີ່ສາຍ ພີຈະດ້າຕົວລັນສ່ວນຕ້ອງຢ່າງໄຮ ກີ່ພອຂະຍອນຍາກໂທຍ ໃຫ້ ແຕ່ຄໍາເຈັນພຸດຄູຖຸກລູກເສື່ອອຶກຄຳເດືອຍລະກີ ຈະຕ່ອຍໃຫ້ຝັນຫັກທີ່ເດືອຍ /แสดงความศรัทธาและเกิดทุนในเกียรติของลูกເສື່ອ/
ชาย	ຊະ ຈ ຊະ ຈ ເກົ່ງຈິງນະ
สัสดี	อຍ່າງໄຮ ຈັນກີ່ເບັງແຮງກວ່າພີ່ສາຍເປັນແນ່ ເພຣະຈັນໃຫ້ກຳລັງຂອງຈັນ ໃນທາງທີ່ຄູກ ໄມໜ້າໃຊ້ແຕ່ໃນທາງທຳຫຸ່ນເລຍໜຸກຈຸນເລັ່ນສັກປຽກ /นายສวັສົດົງເຫັນທັນນາຍສາຍ/
ชาย	(กรธ) ທຳໄມ ກັນເລັ່ນໜຸກຈຸນສັກປຽກອຍ່າງໄຮ
นายສາຍທຳເປັນໂກຮັດເພື່ອນກລົບເກລືອນຄວາມພິດຂອງຕະນ/	
สัสดี	ເຊີຍ ຈ ເຫຼັງດອກນ່າ ໄມໜ້າຕ້ອງທຳໄຂສື່ອ ແອນໄປນັວເນີຍອູ່ທີ່ຫົ່ອງອື່ແກ່ນ ເສນອ ຈ ແລ້ວຈະໄຟ່ອ່ອນແອຍຢ່າງໄຮ ສະ ຈ ອະ ຈ
ชาย	ພຸດຢູ່ງນ້າອະໄຣໄມ່ຮູ້
สัสดี	ມີຮູ້ອະຸຈະຝຶກຫັດໃຫ້ເປັນລູກຜູ້ໜ້າຍ ສະ ຈ ມີເຕີເຫັນດັກກັນທາງລູກເສື່ອ ມີຮູ້ທ່ານ ນີ້ພີ່ສາຍໃຫ້ອື່ແກ່ນເປັນຄຽງຫັດອະໄຣມີຮູ້ໄດ້ຫນອຍແນ່ກຳລັງນ້ອຍເອຍ ປື້ໂຮກເອຍ ເລັ່ນຝຸດບຸລົມໄໝໄຫວ ຝຶກໜ້ອມກຳລັງກາຍກີ່ໄໝໄຫວ ອຸປະພ່ອກີ່ພະນອເຫັນປື້ໂຮກ ທີ່ແກ່ນໜ້າວິກໜ້ອມອອກກຳລັງເສີຍທາງໜຶ່ງຕ່າງຫາກ
ชาย	ເຊີຍ ສວັສົດົນ ກຳລັງຫາມູນຫຍຸ້ຍັງຈິງນະ ມີຮູ້ທີ່ເຫັນດັວດີພຣະເປັນລູກເສື່ອລູກໝາ
สัสดี	ນອກແລ້ວວ່າໄມ້ໄດ້ຄູຖຸກລູກເສື່ອ ຈັນຈະຄູຖຸກ (ດົບຫັ້າສາຍ) ນີ້ແນ່ ດົກປາກ ຮ້າຍ ເນັດຕ້ອງທຳອຍ່າງນີ້ ຕັ້ງໜັດຂຶ້ນ ເດືອຍຈະວ່າຈັນທຳຂ້າງເດືອຍ /ຕັ້ງໜັດ-ສໍານວນກາໝາດຕ່າງສັນຍ ປັຈຸນັນໃຫ້ວ່າວ່າໄຣ/
ชาย	ເລັ່ນຮະບໍາວະໄຣໄມ່ຮູ້
สัสดี	ຕັ້ງໜັດຂຶ້ນສີ ຫາໄມ້ເຈັນເປົ່ານະ
ชาย	(ຕັ້ງໜັດແລ້ວພຸດພາງ) ຂ້າບອບອກກ່າວນະ
สัสดี	ໄມໜ້າຕ້ອງພຸດ ຕ່ອຍກັນດີກວ່າ (ຕ່ອຍກັນ ສາຍອອກຈະເອີ້ງ) (ພຣະກິຣິມບໍ່ວາຮາກ ກັນຫລວງນຸ້ງຮຣມຊູຮາກຮເດີນເຂົ້າມາດ້ວຍກັນຈາກເນັດີຍັງ ພຣະກິຣິມຍ້ວາມ ກາງເກັງແພຣໄສ່ເສື່ອກຸຍເຊັງ ລວງນຸ້ງແຕ່ງເກົ່າອິ່ງເສື່ອປ້າ)
นาย	/ເຂີຍ ຈ-ສໍານວນກາໝາດຕ່າງສັນຍ ສັງເກດກາງບວຮຣຍາກາຮແຕ່ງກາຍຕ້ວລະຄຣຖຸກຄັ້ງເພື່ອເຫັນກາພ ຄົນໃນສັນຍັ້ນຂຶ້ນ/

พระภิรมย์	เข็ยฯ นั่นอะไร ต่อຍกันออกยุ่ง เลิก เลิก เดี๋ยวนี้ (เด็กทั้ง 2 หยุดต่อຍกัน) นี่ต่อຍกันทำไม่ อ้ายเล็กคงรังแกพ่อถ่องกลางฉะซี เอึงจะดีดีอย่างนี้เสมอ เห็นว่าพี่เป็นคนชี้โกรคละกีบ่เมหงได้ ข่มเหงอา
/แสดงว่าพระภิรมย์เป็นคนลำเอียง รักลูกไม่เท่ากัน/	
สวัสดี	พี่สาวยอดยกมาปากจัดค่าผ่อนก่อนนี้ขอรับ
พระภิรมย์	ค่าว่ากระไร
สวัสดี	เข้าค่าว่า - (นึกขึ้นออกเลขจะจักไม่พูดต่อไป)
สาวัย	(เห็นเป็นโอกาสเหมาจะซิงพูด) สวัสดีขอบไปเป็นลูกเสือขอรับ ผนว่า เข่าว่าคุณพ่อห้ามแล้ว ทำไมเขาเขียนไปเป็น เขาโกรธเขาก็ต่อyleอาผน
พระภิรมย์	อ้อ อ้ายเล็ก นีมึงแอบไปเป็นลูกเสือแล้วจริงๆ หรือ
สวัสดี	ขอรับ
/แสดงความกล้าหาญ ยอมรับความจริงของผู้เป็นลูกเสือ/	
พระภิรมย์	ตอนเดี๋ยวอกให้ข้าดูทีหรือ (นายสวัสดีตอนเดี๋ยวชั้นนอก) เอօ ไหนลง แต่งขึ้นให้ครบเครื่องทีหรือ (นายสวัสดีแต่งตัวอย่างลูกเสือบริบูรณ์) อือ ชอบกลจริงๆ อยู่ดีๆ ว่าไม่ดี ชอบแต่งตัวเป็นอ้ายตัวในหนังญี่ปุ่น (สวัสดี แลดูตาหลงมนุ หลวงมนุอดหัวเราไร่ไม่ได้)
/ข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรมด้านมหรสพแสดงว่าในสมัยนั้นมีหนังญี่ปุ่นฉาย/	
หลวงมนุ	ผนกเป็นตัวหนังญี่ปุ่นเหมือนกันหรือขอรับ
พระภิรมย์	คุณหลวงกับอ้ายลูกผน เป็นคนละอย่าง คุณหลวงเป็นผู้ใหญ่รักผิดและ ชอบดีแล้ว เมื่อจะชอบแต่งตัวเล่นอย่างไรก็แต่งได้ แต่อ้ายนี้มันทำการ อยู่ในอกพ่ออ กแม่ มันยังไม่ควรจะทำอวดดีรู มากไปกว่าผู้ใหญ่ มันรู้อยู่ ดีแล้วว่าผน ไม่ชอบให้ลูกผน เป็นลูกเสือ มันก็เขียนไปเป็น
/ประโยชน์ที่ขีดเส้นใต้แสดงว่าพระภิรมย์ฯ ไม่เห็นคุณค่าของ การเป็นลูกเสือและเสือป่า/	
หลวงมนุ	ขอโทษເຕະขอรับ ผนเห็นว่าในข้อนี้คุณพระห้ามผิด การที่จะห้ามสิ่ง ใดๆ ควรจะมีเหตุผลเพียงพอ การที่คุณพระไม่ชอบลูกเสือนั้น เพราะ เหตุใด
/ประโยชน์ที่ขีดเส้นใต้คือข้อคิดเห็นที่แทรกอยู่อีกประการหนึ่ง/	
พระภิรมย์	ข้อหนึ่งผนเห็นว่าไม่ควรจะให้เสียเวลาเรียนของเด็ก

หลวงปู่	การฝึกหัดหรือสั่งสอนส่วนทางวิชาลูกเสือไม่ได้ทำให้เสียเวลาเล่าเรียน เลยแม้แต่นาทีเดียว ไม่ทำให้เสียประโยชน์ของเด็กเลียนนิดเดียว ตรงกันข้ามเด็กที่เป็นลูกเสือจะเป็นผู้ที่มีความรู้ดีกว่าเด็กธรรมดาเป็นอันมาก นั่นเป็นความเห็นของคุณหลวง แต่ความเห็นของผมผิดกัน ผมเห็นว่า การเป็นลูกเสือไม่นีอะไรมากจากเด็กการเล่นการเล่าเรียนและชุกชนหัวร้าง ข้างแตกไปเท่านั้น
หลวงปู่	แต่ชุกชนหัวร้างข้างแตกผมเห็นว่าดีกว่าชุกชนอีกอย่างหนึ่ง (นายสวัสดิ์ ดุนายสาวยเด็กหัวเราะ) การชุกชนอย่างลูกเสือทำให้เป็นคนแข็งแรง การชุกชนอีกอย่างหนึ่งนั้นมีผลต่องั้น การเป็นลูกเสือทำให้เด็กรู้จัก อดทน
/วิธีแสดงคุณประโยชน์ของลูกเสือโดยไม่ให้คนดูรู้สึกว่าเป็นการโฆษณาโดยให้มีตัวละครพูดแทน คนที่ไม่เห็นด้วย และให้ตัวละครอีกตัวแก้ความเข้าใจผิดเหล่านั้น/	
พระภิรมย์	อ้อ บังจันหรืออรับ ผมจะได้ทดลองดู (ไปพิบัตี้มีนา) นี่แน่ ถ้าเอิง อดทนจริงอย่างคุณหลวงว่าเอิงต้องไม่ร้องเลยสิ ข้าจะลองความอดทน ของอ้ายลูกเสือให้เห็นจริง (เงื่อแสงจะตีนายสวัสดิ์)
หลวงปู่	(จับมือพระภิรมย์) คุณพระ อย่างนั้นจะใช่ที่ไหนได้ (แบ่งเสี้าจากมือ พระภิรมย์แล้วโยนไปเสียให้ไกล) ทำอย่างนั้นก็เสียผู้ใหญ่ไปสิบอรับ นี่ผมไม่มีอำนาจหนีบลูกผนแผลวหรือ
พระภิรมย์	ข้อนั้นไม่มีใครเดียงเลย แต่ผู้มีอำนาจควรจะใช้อำนาจแต่ในทางที่ถูก ที่เป็นยุติธรรม ถ้ามีฉะนั้นก็ทำให้ผู้น้อยสิ้นความนับถือ
หลวงปู่	ประโภคที่ขัดเส้นใต้ศอกข้อคิดเห็นที่แทรกอยู่อีกประการหนึ่ง/ พระภิรมย์
พระภิรมย์	ถ้าลูกผนสิ้นความนับถือผนในครั้งนี้ ก็เป็นเพระมันเห็นคุณหลวงเข้า กับมันเท่านั้น /และงานพยายาม เผชยงพะราวย/
หลวงปู่	ผมเสียใจที่คุณพระพูดเช่นนั้น ผมตั้งใจคิดต่อคุณพระจริง ๆ แต่เมื่อไม่ เป็นที่พอใจแล้วก็เลิกกันที่ ผมจะพูดอะไรไปอีกก็เสียเวลา ผมต้องขอลาที อ้าว ๆ คุณหลวงอย่าโกรธสิครับ
พระภิรมย์	ผมไม่ได้โกรธ เป็นแต่เสียใจเท่านั้น
หลวงปู่	(ขณะนั้นได้ยินเสียงนกหวีดเป่าประชุม นายสวัสดิ์ทำท่าจะไป)

พระกิริมย์	อ้ายเล็ก ข้าห้ามเป็นอันขาดไม่ให้อึงไป ได้ยินไหม (เสียงนายพร นายหนุ่มลูกเสือร้องตะโกนเรียกชื่อนายสวัสดิ์ นายสวัสดิ์ยังจะไป) อ้ายเล็ก บอกว่าไม่ให้ไป
/สังเกตสรรพนามที่ใช้ต่างกับสมัยปัจจุบัน และสังเกตการใช้สรรพนามในที่อื่น ๆ ด้วย/	
นายหมู่พร สวัสดิ์	(เข็มนาที่เหลียงกับลูกเสือโทนายคำ) สวัสดิ์ (ระวังตรงแล้วขาน) อู้
นายหมู่พร	(เข้ามาในห้อง คำนับหลวงมนู แล้วจึงพูดต่อไป) สวัสดิ์เป่านกหวีดประชุมแก่ไม่ได้ยินหรือ
พระกิริมย์	ได้ยิน แต่ฉันไม่ให้มันไปเอง
นายหมู่พร	(คำนับ) ขอรับประทานโถยผนพุดกับนายสวัสดิ์ (หันไปพูดกับนายสวัสดิ์ต่อไป) แก่ไม่ได้ยินนกหวีดหรือ
พระกิริมย์	ฉันนั่งเป็นพ่อนายสวัสดิ์ ฉันห้ามเขาเองไม่ให้เข้าไป เขายืนลูกที่อยู่ในห้องคำพ่อ
/เป็นหนึ่งในหลาย ๆ ประโยคที่แสดงให้เห็นว่าในสมัยนั้นพ่อเมืองจากเหนือลุกมาก/	
นายหมู่พร สวัสดิ์	(คำนับอีก) พมขอเรียนช้าอีกว่า พมพูดกับนายสวัสดิ์ (พูดกับสวัสดิ์) จะว่าอย่างไร นี่แหลกฉันมั่นคงอยู่ในที่ยาก ฉันเองน่าอยากไปจนตัวสั่นแต่คุณพ่อท่านไม่ให้ไป
/ประโยคที่ชี้เด่นให้ศึกษาที่แตกต่างจากปัจจุบัน ทำให้เกิดผลอย่างไร และปัจจุบันเราพูดว่าอย่างไร/	
นายหมู่พร	ขอรับประทานโถยเด็ดขอรับ ที่คุณไม่ให้ไป เพราะอะไร
/ทั้งประโยคเป็นภาษาที่แตกต่างจากปัจจุบัน/	
พระกิริมย์	นี่ฉันมีความจำเป็นอะไรบ้างที่จะตอบแก่
/รูปประโยคถ่ายสำนวนภาษาอังกฤษ/	
นายหมู่พร	ไม่จำเป็นเลย
พระกิริมย์	แก่มีนายเหนือแกอก หรือแกเป็นคนสูงสุด
นายหมู่พร	พมเป็นเพียงผู้บังคับหมู่ที่ 4 นายสุดใจเป็นผู้กำกับลูกเสือกองที่ 11
พระกิริมย์	ถ้าเช่นนั้นฉันขอพ้นนายสุดใจจะได้หรือไม่

นายหมู่พร คำ	ได้ขอรับ คำ (ที่เฉลียง) ออย
นายหมู่พร หลวงมนู พระกิริมย์	ไปเชิญคุณสุดใจมาที่นี่ คุณพระให้เชิญ (คำวิงไป) ดูอาถระกรับ เด็กที่เป็นลูกเสือ lokale ท่าทางมันคึกคักดีอย่างนี้ หรือ การวิ่งการเดินมันเป็นธรรมชาตของเด็ก เป็นของชอบอยู่แล้ว ผนไม่ เห็นอัศจรรย์อะไร
/แสดงนิสัยดื้อไม่รับฟังความคิดของผู้อื่นและอดติที่พระกิริมย์มีต่อลูกเสือ/	
หลวงมนู	คุณพระดูดีใจแน่นอนเสียที่เดียว ว่าจะไม่ยอมเห็นอะไรดีในส่วนลูกเสือ แม้แต่เด็กเดียว
พระกิริมย์	ผนไม่เคยชอบเด็กชนเหลย บางที่ผนจะหัวเก่าผิดสมัยไปก็เป็นได้ (นายสุดใจ ผู้กำกับลูกเสือ เข้ามาจากเฉลียง คำตามมาเพียงเฉลียงแล้วหยุดอยู่ที่นั้น นายสุดใจคำนับหลวงมนูแล้วจึงถอดหมวกก้มหัวคำนับอีกทีหนึ่ง)
นายสุดใจ พระกิริมย์	คุณพระให้หาผนหรือขอรับ ฉันให้ไปเชิญนายสุดใจมาเพื่อจะตามปัญหาสักข้อหนึ่ง ธรรมเนียมเด็ก ที่จะเป็นลูกเสือต้องได้รับอนุญาตบิดาหรือผู้ปกครองไม่ใช่หรือ
นายสุดใจ พระกิริมย์	ขอรับ ลูกแล้ว ถ้าเข่นนั้น ทำไม่นายสุดใจจึงได้รับนายสวัสดีลูกฉันเข้าเป็นลูกเสือโดย ฉันไม่ได้อนุญาต
นายสุดใจ พระกิริมย์	ผนเข้าใจผิดไป นายสวัสดีมาบอกขอสมัครเป็นลูกเสือ ผนกเข้าใจว่า คุณพระคงจะได้อนุญาตแล้ว
นายสุดใจ พระกิริมย์	ทำไม่จึงเข้าใจเอาเองเข่นนั้น
นายสุดใจ พระกิริมย์	เพราะตั้งแต่ได้มีลูกเสือมาผนยังไม่เคยพบสักรายเดียวที่บิดาหรือผู้ปกครอง ไม่เต็มใจให้เด็กเป็นลูกเสือ ผนจึงเข้าใจว่าคุณพระก็คงจะเหมือนคนอื่น ๆ แต่ฉันไม่เหมือนคนอื่น ๆ ฉันมีสมองพอที่จะใช้ได้ คิดอะไรได่องบ้าง ไม่ต้องก้มหน้าหลบตาเอาอย่างคนอื่นตะพัดไป
นายสุดใจ พระกิริมย์	ผนเสียใจที่ผนจะเนผิดไป
นายสุดใจ	ถ้าเข่นนั้นจะทำอย่างไรกันต่อไป ก็แล้วแต่คุณพระจะพอใจ
/ต่อไปนี้เป็นอีกวิธีที่จะแสดงประโยชน์ของการเป็นลูกเสือโดยไม่ให้รู้สึกว่าเป็นการโฆษณา ^๑ แต่ให้ตัวละครได้ตอบกัน/	

พระภิรมย์	ถ้าลูกฉันจะออกจากกองลูกเสือเสียเดี่ยววี จะเป็นที่เสียหายอย่างใดบ้าง หรือไม่
นายสุดใจ	นั้นแหล่ะขอรับ ตามความเห็นของผม เห็นว่าเขาน่าจะรู้สึกลำบากใจอยู่บ้าง เพราะบรรดานักเรียนชั้นเดียวกับเขาหรือเมื่อที่อายุอ่อนกว่าเป็นลูกเสือ ทั้งนั้น เพราะฉะนั้นถ้านายสวัสดีจะไม่เป็นลูกเสืออยู่คนเดียว ก็เห็นจะเข้าพวกเข้าพ้องกับเขาไม่ได้
พระภิรมย์	ถ้าเข่นนั้นก็แปลว่า낙เรียนในโรงเรียนของนายสุดใจทุกคนลูกบังคับให้เข้าเป็นลูกเสือจะนั้นหรือ
นายสุดใจ	การบังคับให้เข้าเป็นลูกเสือไม่เคยมีเลย
พระภิรมย์	ถึงไม่บังคับตรง ๆ ก็บังคับทางอ้อม ถ้าคราวไม่เป็นลูกเสือก็เข้าพวกพ้องกัน คราวไม่ได้ ดังนี้ก็เท่ากับบังคับนั้นเอง
นายสุดใจ	ผมเห็นว่าการที่จะเดียงกันในข้อนี้ดูจะไม่เป็นดีอันใด เมื่อคุณพระไม่พอใจ จะให้บุตรเป็นลูกเสือแล้วก็หมดปัญหา นายสวัสดีต้องออกจากกองลูกเสือ ผมไม่ยอมออก ผมยอมตายเสียดีกว่า
สวัสดี	อ้ายบ้ำ
พระภิรมย์	ผมไม่ยอมออก ผมได้ให้คำนับสัญญาแล้วว่าผมจะประพฤติให้สมควรที่เป็นลูกผู้ชาย ผมไม่ยอมคืนคำ
หลวงมู	คุณพระขอรับ ผมขอพูดสักคำ การที่คุณพระจะบีบยืดบังให้พ่อสวัสดี ออกจากกองลูกเสือ ครั้งนี้ ผมขอແร่วงจะมีผลร้ายทั้งสองฝ่าย พ่อสวัสดี จะสืบความนั้นถือในตัวคุณพระเป็นแน่แท้ ผมเห็นมีทางแก้อู่ทางหนึ่งทางใดขอรับ
พระภิรมย์	ผมนี้ช่างอยากมีลูกผู้ชายเสียจริง ๆ แต่ก็เผอญไม่มีได้สักคนเดียว ถ้า ผมนีผมก็คงขอให้เป็นอย่างพ่อสวัสดีนี่แหล่ะขอรับ
หลวงมู	ถ้าเข่นนั้นจะยากเย็นอะไร อ้ายนีมันก็ไม่นับถือผมเป็นพ่อแล้ว คุณหลวงจะเอามันไปเป็นลูกก็เชิญติ
พระภิรมย์	จริงเข่นนั้นหรือขอรับ
หลวงมู	จริงสิครับจะเอาไปต้มแกงเสียก็ได้ตามความพอใจคุณหลวงทุกอย่าง
พระภิรมย์	ถ้าเข่นนั้นผมยินดีมาก สวัสดีแกเป็นลูกฉันแล้วนะเข้าใจไหม (สวัสดี ก้มหัว) ฉันผู้เป็นพ่อเดียงและผู้ปกครองของแก อนุญาตให้แกเป็นลูกเสือ (เสียงเครื่อง) คุณ หลวง - ผม - ผม (สะอื้น)
หลวงมู	
สวัสดี	

หลวงมู	(กอดสวัสดิ์) อ้าว ๆ เรานั่นลูกเสือ ใจผู้ชาย อายี๊ແຍສີ ແລ້ວກີ່ອຍ່າເຮັກ ພ່ອວ່າຄຸນหลวง ເຮັກວ່າ ພ່ອສີ ເຂົ້າ ໄປເຫັກອງໄປ
หลวงมู	(นายสวัสดิ์ຍິນດີວິງໄປຄຳນັບນາຍສຸດໃຈ ນາຍສຸດໃຈຄຳນັບ ພະກິຣມຍົກນັບ หลวงມູ ແລ້ວອອກໄປທາງຫລັງພ້ອມດ້ວຍນາຍໜູ່ພຣ ນາຍສົວສົດແລະນາຍຄຳ)
พระກິຣມຍົ	ພມກີ່ຕ້ອງລາຖື ມີຫຼຸຮະຈະຕ້ອງໄປ ປະເດີຍວ່ອຮັນ ພມມີຫຼຸຮະຈະຕ້ອງພູດກັບຄຸນหลวง (ເຫັນວ່າເຫັນນາຍສາຍ) ພ່ອກລາງອອກໄປໜ້ານອອກເດີຍວະໂດະ ພ່ອມີຫຼຸຮະຈະພູດກັບຄຸນหลวง (ນາຍ ສາຍອອກໄປ) ເຊີ່ມັ້ນປະເດີຍວະໂດະຂອຮັນ (ທັງ 2 ຄນັ້ນ) ພມມີຄວາມ ຮັນໃຈດ້ວຍເຮື່ອງພ່ອໃຫ້ຢູ່ອອກພມ ທຳໄນ້ຂອຮັນ
หลวงມູ	ພມໄດ້ໃຫ້ມັນໄປກຽງເທິພ ຈ ເພື່ອເຮັນກູ້ໝາຍແຕ່ຕະຫະຫຼາຍ ເຂົ້າສອບໄລ່ ຕກເສີຍແລ້ວ
หลวงມູ	ກີ່ໄມ່ເປັນກາຮັດຈຳກັດຍົກການ ດີວ່າ ຄນທີ່ສອບໄລ່ຕົກນີ້ຄົນໄປນີ້ມີໂກສົກສອບໄລ່ ໄດ້ອີກ
พระກິຣມຍົ	ຄຸນหลวงຍັງໄນ່ເຂົ້າໃຈພ່ອໃຫ້ຢູ່ນະຄາຍຸແອື້ນເພາະ 18 ບຣິນຸຣົມແລ້ວ ທັ້ງ ສອບໄລ່ຕົກ ກີ່ຄົງຕ້ອງໄປເປັນທາງແນ່ລະ
/ແສດງຄວາມຮັກລູກແບບຄົນອມກລັງລູກລຳບາກຕຣາກຕໍ່າ/	
หลวงມູ	ກີ່ແລ້ວຍ່າງໄຮ
พระກິຣມຍົ	ພວກພູມໄມ່ນີ້ສັກຄົນເດີຍວ່າເປັນທາງ ແຕ່ໄຮ ຈ ໄມ່ເກຍມີຈຳຄົນເດີຍ
/ພະກິຣມຍົໄມ່ຂອບງານທີ່ເສີຍອັນຕຣາຍ ໄມ່ສະດວກສບາຍ/	
หลวงມູ	ພມໄມ່ເຫັນເປັນອອກທີ່ນ່າຈະອວດເລຍ ຄຸນພຣນີ້ແປລົກຈິງ ຈ ອັນທາງໄດ້ ຈ ທີ່ພອຈະເປີດໂອກາສໃຫ້ຄົນໜຸ່ນ ຈ ໄດ້ທຳປະໂຍື້ນແກ່ບ້ານເມືອງ ຄຸນພຣ ໄມ່ເປັນຂອບທັງສິນ
พระກິຣມຍົ	ຄຸນหลวงພູດຄູຮາວກັບຄົນເຈົ້າຈະທຳປະໂຍື້ນໃຫ້ແກ່ບ້ານເມືອງໄດ້ແຕ່ໂດຍທາງ ເປັນທາງອ່າງເດີຍ ທັ້ງເຊັ່ນນັ້ນທຳໄນ້ຄຸນหลวงອອງໄໝໄປໂຍນເປັນເປັນທາງ ບ້າງ ມານັ້ນບັດລັງກໍ ຂໍຮະຄວາມອູ່ທຳໄນ້
หลวงມູ	ພມເສີຍໃຈທີ່ພມໄມ່ໄດ້ມີໂກສົກທີ່ຈະທຳອ່າງຄຸນພຣວ່າ ເພຣະເນື້ອອອກຈາກ ພຣະຈະບໍ່ມີຄູ່ຕິດກັນຄະເກມທີ່ທາງອາຍຸພນມມາກເກີນທີ່ເຂາຕ້ອງການເສີຍແລ້ວ ກົ້າມີຈະນັ້ນພມຄົງໄນ່ທີ່ນີ້ເປັນແນ່ ແຕ່ອ່າງໄຮ ຈ ກີ່ຕີ ເນື້ອດັ່ງຄົນເສື່ອປ້າເຂົ້ນ

ผนกได้เข้าหันที่ โดยความยินดีที่ได้มีโอกาสฝึกหัดพอให้เป็นผู้สามารถช่วยป้องกันบ้านเมืองของแผ่นดินได้

/ต่อไปนี้เป็นวิธีแสดงคุณประโยชน์ของเสือป่าโดยให้พระภิรมย์ฯ เป็นตัวแทนแสดงความเห็นของคนกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการตั้งกองเสือป่า/

พระภิรมย์ (หัวเราะที่เยาะ) ผนกมีความยินดีที่ผนกไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเป็นเสือป่า เพราะผนกนั้นพื้นเวลาที่จะต้องประจับประแจหรือหาดินหาดีต่อไปแล้ว คุณพระพูดเช่นนี้ขวางหูที่สุด การเป็นเสือป่าหรือไม่เป็นไม่ทำให้ข้าราชการดีขึ้น หรือlevelอย่างใดในส่วนหน้าที่ราชการที่กระทำอยู่โดยเฉพาะเลขผนกไม่ใช่หูป่าตาເถื่อนเหลือเกินนักดองคุณ ขอให้คุณจำไว้ว่าผนกยังมีเพื่อนผู้ที่คุณยกข่าวคราวอยู่เสมอ

หลวงมนู ผนกราบแล้ว นายชุ่นเบ่งพี่ภรรยาคุณพระเข้าบ้านเขียนหนังสือมาก แต่ต้องขออวยให้คุณพระลืมว่า นายชุ่นเบ่งนั้นเป็นไทยไม่ถึงครึ่ง

/แสดงความคิดให้ระวังคนไทยปนจีน/

พระภิรมย์ เอ๊ะ คุณหลวงนี่พูดอย่างไร

หลวงมนู เปล่าขอรับ ผนกไม่ได้ตั้งใจพูดจาล่วงเกินอะไรมากมายไป แต่ผนกเห็นว่า การที่จะหวังให้นายชุ่นเบ่งรู้สึกอะไร ๆ เมื่อตอนที่เป็นไทยแท้ ๆ นั้น น่าจะเป็นการยากอยู่บ้าง

พระภิรมย์ คุณหลวงวันนี้เป็นอย่างไร พูดจากันไม่เข้ากันไม่เข้าทางกันได้เลย

หลวงมนู ผนกมีความเสียใจที่เป็นเช่นนั้น มีธุระอะไรก็โปรดพูดกันตรงไปตรงมาดีกว่าขอรับ

พระภิรมย์ ผนกอยากระขอให้คุณหลวงช่วยผนกในเรื่องพ่อใหญ่สักหน่อย

หลวงมนู ช่วยอย่างไร

พระภิรมย์ ขอให้พื้นทหาร้าวไปสักทีเลอ

หลวงมนู จะให้ผนกทำอย่างไร

พระภิรมย์ โปรดรับเข้าทำราชการในศาลของคุณสักหน่อยแต่ขอรับ จะเป็นตำแหน่งอะไร ๆ ก็ได้ทั้งนั้น เงินดาวเดือนก็ไม่ต้องได้มากมายปานได เอาแต่เพียงพอให้พื้นจากเป็นทหารเท่านั้น คุณหลวงคงจะทราบอยู่แล้วว่าไดเงินเดือนเพียงชั้นใดจึงพอพันเป็นทหาร

๔

หลวงมู	(พุดอย่างจัง ๆ) ผนจะทำตามคุณพระประทานนามได้ เพราะประการที่หนึ่งผนไม่มีอำนาจที่จะรับบุตรคุณพระเข้ารับราชการได้อ่อง ประการที่สอง ถึงแม้ผนจะมีอำนาจรับได้ ผนก็ไม่รับ เพราะผนมีหน้าที่เป็นผู้รักษาพระราชกำหนดกฎหมายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผนจะรู้เห็นเป็นใจกับผู้ที่คิดหลอกเลี้ยงกฎหมายไม่ได้เป็นอันขาด และผนขออภัยล่าว่าไว้ในบัณฑิตว่า ถึงแม้ผนกับคุณพระได้เป็นผู้รักคริรช่องพอกันมาช้านานปานได้กิตาม แต่ถ้าแม่คิดมีเกิดขึ้นในเรื่องนายสวิงบุตรชายคุณพระหลวงหลบหลีกราชการ ผนจำเป็นจะต้องทำการตามหน้าที่ของผนโดยปราศจากนั้นหากติ ผนลาที (ลูกขึ้นก้มหัวคำนับ แล้วออกไปทางหลัง)
สวยงาม	(พระกิริยนั่งตะถึงอยู่ครู่หนึ่ง แล้วนายสวยงามจึงเข้ามาทางหลัง)
พระกิริมย์	คุณพ่อห้ามพี่อุไรไม่ให้พนคุณหลวงณีอีกไม่ใช่หรือขอรับอะไร
สวยงาม	คุณพ่อห้ามพี่อุไรไม่ให้พนคุณหลวงณีอีกไม่ใช่หรือขอรับเงื่อนไขแล้วอย่างไรเล่า
พระกิริมย์	โออ ก็ได้แล้วอย่างไรเล่า
สวยงาม	กำลังพุดกันอยู่ในสวนเดียวนี้ขอรับ คุณแม่กีเท็นแต่ทำไม่รู้ไม่ซึ้ง /การที่พระกิริมย์ฯ ลำเอียงรักลูกไม่เท่ากันมีผลให้นายสวยงามได้ใจไม่กลัวเกรงแม่/
พระกิริมย์	ก็อย่างนี้จะไม่กำเริบอย่างไร (ลูกไปเบิดประตูห้องข้างซ้าย) แม่ແย়েন เชิญออกมานี่หน่อยเถอะ (แม่ແย়েনกรรยาหลวงพระกิริมย์ออกมานจากประตูซ้าย)
ແย়েন	ทำไมเจ้าคะ
พระกิริมย์	ฉันได้ห้ามแล้วไม่ใช่หรือว่าไม่ให้แม่อุไรพบปะกับหลวงณี ทำไมหล่อนปล่อยให้พนกันได้อีก
/สังเกตการใช้สรรพนามที่แตกต่างจากปัจจุบัน/	
ແย়েন	นี่ครบอกคุณ
พระกิริมย์	ช่างเดอะ แต่น้อยากรู้ว่าเขาพากันไปอยู่ที่ไหน
ແย়েন	ก็ใครเป็นผู้มาปากบอนกีตามเอกสารคนนั้นสิเจ้าคะ
พระกิริมย์	พอกลาง ไปเชิญหลวงณีเข้านานี้ (นายสวยงาม ออกไปทางเฉียง)

ແຍ້ມ	ຄູນຮູ້ໄໝນວ່າຄູນຈະຫັດເຕີກນີ້ໃຫ້ເສີຍຄົນ ດີເຕີພະນອໄວ້ ໂຮງຈໍາໂຮງເຮືອນ ກີໄນໃຫ້ໄປ ເຫລວໄຫລອຍ່າເຕັກນັບນ້ຳ
ພຣະກິຣົມຍໍ	ກີນັນໄມ້ເຫັນປະໂຍ້ນນີ້ໄວ້ທີ່ຈະນຳເຈີນໃຫ້ນັນໄປ ພລ່ອນກີຮູ້ແລ້ວວ່າມັນຈີ້ໂຮກ ແລ້ວມັນກີມີຄວາມຄົດໃຫ້ໄດ້ຕື່ເທິ່ງ ຈຳກັບຜູ້ໃໝ່
ແຍ້ມ	ຄູນກີ່ຂອບພຣະມັນປາກນອນເກີນເລື້ອກເກີນນ້ອຍນາເລຳໄຫ້ຄູນຟັງເຖິ່ນນັ້ນແຫລະ /ແສດງວ່າພຣະກິຣົມຍໍຂອບຄົນຫວ້າປະຈອບ/
ພຣະກິຣົມຍໍ	ເປັນຫຮຽນຄາຜູ້ໃໝ່ກີ່ຕ້ອງໃຊ້ຄົນຕ່າງໜູດຕ່າງຕາຍຢູ່ນ້ຳ /ແສດງຄວາມດື້ອ ແກ້ຕ້ວ ໄມ່ຍອມຮັບຄວາມຄົດເຫັນຂອງຜູ້ອື່ນ ແມ່ແຕ່ກວິຣຍາ/
ແຍ້ມ	ແລ້ວມັນເກີນທັງເຂົ້າທັງອອກ ຄູນພຣະຮູ້ທີ່ໄມ້
ພຣະກິຣົມຍໍ	ເກີນທັງເຂົ້າທັງອອກຍ່າງໄຮ
ແຍ້ມ	ສ່ວນຄວາມນອກມັນຫ່າງເກີນນາເລຳໄຫ້ຄູນຈິງ ແຕ່ຄວາມໃນມັນກີເອົາໄປເລ່າ ໄຫ້ຄົນອື່ນຟັງສນຸກໃຈເໝືອນກັນ ວັນໄຫນຄູນອອນກັນເມີຍນ້ອຍກີຮູ້ກັນທ້າ ນ້ຳນ້ຳທີ່ເມືອງທຸກຄັ້ງ ສະ ຈຸ່າ ນ່າຫຼວງຈິງ ຈຸ່າ ພ້າຜ່າສີ
ພຣະກິຣົມຍໍ	ເຂົ້າ ແມ່ແຍ້ມນີ້ ປະເທີ່ວກີ່ໄດ້ເກີດເຄືອງກັນເດືຍນີ້ເອງ ພລ່ອນເລີ່ມລູກຫລ່ອນ ໄມ້ດີເອງ ແລ້ວຫລ່ອນກີ່ທີ່ຍົວປະປຸງໄປໄນ້ເຂົ້າເຮືອງເຂົ້າຮາວ
/ທີ່ໃຊ້ດ້ວຍຫາມືອສໍານວນກາງໝາຍແລະສຽບພໍານາມທີ່ໃຊ້ຕ່າງກັນປັຈຈຸບັນ/	
ແຍ້ມ	ອຸ້ມ ດິນັນຈີ້ເກີຍພຸດເສີຍແລ້ວລະ ເປີດືອງເວລາເປົ່າ ຈຸ່າ (ຫລວງມົົງຮ່າຍກູ້ນໍາຮູ່ຈົ່າກັນທາງເຈລື້ຍງ ຫລວງມົົງແຕ່ງເສື່ອປ່າເດີນເຂົ້າມາ ໃນຫ້ອງ ກຳນັບ ອຸ້ໄຮຕາມນາດ້ວຍ ແຕ່ເອນຍ່າກີ່ເຄີດຕື່ອງ)
ພຣະກິຣົມຍໍ	ຄູນຫລວງ ພມເຂົ້າໃຈວ່າຄູນຫລວງກີ່ເປັນລູກຜູ້ດີມີຕະກູລໄມ້ໃຫ່ໜ້ວີ້
/ແສດງຄ່ານິຍມເຮືອງບຸດຄລໃນສມັນນັ້ນ/	
ຫລວງມົົງ	ຂອຮັບ
ພຣະກິຣົມຍໍ	ຄ້າເຂົ້ານັ້ນພມຕ້ອງໃຫ້ຄູນປະພຸດຕິຕົນຍ່າງຜູ້ດີ
ຫລວງມົົງ	ເຂົ້າ ນີ້ພມໄດ້ປະພຸດຕິຜົດກວິຣຍາຜູ້ດີທີ່ໃນບ້າໄຫນ ໂປຣ໌ເຈັງຫນ່ອຍຈະຂອບຄູນ ນາກ
ພຣະກິຣົມຍໍ	ກາຣລົບມາພຸດຈາກນັບລູກສາວພມ ຄູນເຫັນເປັນກາຣດີລະຫວີ້
ຫລວງມົົງ	ພມໄມ້ໄດ້ລົບນີ້ໄມ້ໄດ້ເລີ່ມອະໄຮ ພມນາໂດຍເປີດເພຍພຸດກັນໂດຍເປີດເພຍ ຄູນ ແຍ້ມກີ່ເກີນ

พะภิรมย์	ที่คุณมาประพฤติเป็นแมลงเม่าตอนลูกสาวผมอยู่ชั่นนี้ เพื่อประสงค์ อะไร
/ที่ใช้ตัวหนาคือสำนวนเปรียบเทียบที่แตกต่างจากปัจจุบัน เดียวนี้พูดว่าอะไร/	
หลวงมณี	ผู้ขอเรียนความตรง ผู้มีความรักใคร่เมื่อไหร่ๆ ผู้ตั้งใจอยู่ว่าจะให้ ผู้ใหญ่มา -
พะภิรมย์	ข้าก่อนคุณอย่าเพ่อพูดค่อไป พึงผนก่อน ถ้าคุณจะแต่งผู้ใหญ่มาขอ เห็นจะเสียเวลาเปล่า
แม้ม	อะไรคุณก็...
พะภิรมย์	ขออนุญาตให้ฉันพูดให้จบหน่อยไม่ได้หรือ (พูดกับหลวงมณีต่อไป) คุณ นั้นเป็นผู้มีตระกูลดี ทั้งทรัพย์สมบัติก็มีพอจะเลี้ยงลูกสาวผมได้ แต่คุณ มีข้อเสียในส่วนตัวอยู่ข้อหนึ่ง
/ที่ใช้ตัวหนาคือสำนวนคล้ายภาษาอังกฤษ เป็นผลให้ฟังดูขัดหูอยู่บ้าง/	
หลวงมณี	ถ้าผมมีข้อเสียอย่างใด ขอได้โปรดบอกตรงๆ ถ้าผมเห็นว่าพอแก้ไข ดัดแปลงได้ ผู้ก็จะได้ขัดการแก้ไข
/สำนวนในบทสนทนาข้างต้นค่อนข้างจะเป็นสำนวนภาษาเขียนมากกว่าภาษาพูดในปัจจุบัน/	
พะภิรมย์	ข้อเสียสำคัญของคุณคือ คุณเหมือนคนที่ได้วางบทประหารชีวิตตนเองแล้ว ก็ว่าได้
/การใช้สำนวนเปรียบเทียบช่วยให้เข้าใจชัดเจนขึ้น/	
หลวงมณี	อื้ะ อะไรกัน ผู้ไม่เข้าใจ
พะภิรมย์	ผู้จะอธิบายให้ฟัง คุณเป็นเตือป้า ถ้ามีศึกเสือหนือได้มานแล้ว คุณก็คง จะต้องไปปรบไม่ใช่หรือ
หลวงมณี	ถ้ามีโอกาสและเป็นการเหมาะสมก็คงจะได้ไป ผู้หวังใจอยู่ว่าถ้ามีศึกมา แล้ว ผู้จะได้มีโอกาสทำหน้าที่กลองพระเดชพระคุณเข้าข้าวแดงแกงร้อน ของผู้โดยจะรักภักดี
/ที่ใช้ตัวหนาคือสำนวนภาษาต่างสมัย ปัจจุบันใช้ว่าอย่างไร/	
พะภิรมย์	นั้น ก็ถ้าไปรบก็อาจจะตายได้ไม่ใช่หรือ
หลวงมณี	อ้อแน่ที่เดียว แต่ถึงไม่ไปรบก็ตายได้เหมือนกัน
พะภิรมย์	ทราบแล้ว แต่ไปรบมีหนทางที่จะตายได้มากกว่า ไม่ไปไม่ใช่หรือ

หลวงณี ผนเม้าใจว่าคนที่ได้ตาย ๆ มาแล้ว จะได้ตายในที่นอนมากกว่าในสنانรบ
พระภิรมย์ คุณไม่ต้องเล่นสำนวน พุดกันตรง ๆ เดอะ ถ้าเกิดสังคมรบขึ้น ผู้ที่ไปรบ
คงจะต้องตายมากกว่าผู้ที่ไม่ไปไม่ใช่หรือ

หลวงณี ในเวลาสังคมรบจะเป็นนิยามแน่นอนไม่ได้ ถึงแม้เราจะไม่ไปรบ
พระภิรมย์ บางที่การรบมันเดินมาหาเราเองก็ได้

หลวงณี ตามกฎหมายนานาประเทศ ผู้ที่รบจะทำร้ายผู้ที่ไม่รบไม่ได้
(หัวเราะ) นั่นแหล่ะขอรับ เมื่อการสังคมรบมันเกิดขึ้นแล้ว กฎหมายนานาประเทศ
จะไร้กุจจะไม่สู้เป็นประ邈ชน์ปานใดนัก อ่าย่างไร ๆ ก็ได้ ถ้าต่างว่าบ้าน
คุณพระนี้เพอญเจพะօญในวงแห่งสنانรบ ก็อที่ ๆ แม่ทัพเขานเห็นเหมาะ
ในการตั้งแนวรบหรือแนวค้าน ถึงคุณพระจะเอากฎหมายนานาประเทศ
ไปปลิกอ่านจนคอดแห้ง นายทัพนายกองเขาที่คงไม่ฟัง เขายังตั้งกองของเขาก็
ตามความคิดของเขางั้นได้

/แสดงผลของสังคมรบและความคิดของศัตรู/

พระภิรมย์ แต่ถ้าผู้ไม่ออกไปบุ่งกับเข้า ผนก็คงจะไม่ต้องเป็นอันตรายอะไรเป็นแน่
หลวงณี ขอรับประทานโดย ผนไม่เห็นมีความเม่ออยู่ที่ตรงไหนเลย เพราะฉะนั้นไม่
รู้จักเลือกระหว่างคนที่รบกับไม่ได้รบ

/แสดงข้อคิดเห็นอีกประการหนึ่งโดยใช้กลวิธีทำให้เป็นบุคคล ทำให้เข้าใจง่ายขึ้น/

พระภิรมย์ พุดกันสั้น ๆ พลรบนั้นมีหน้าที่สำหรับไปตายไม่ใช่หรือ
หลวงณี หมายได้ พลรบมีหน้าที่พยายามทำให้เข้าศึกตายหรือเจ็บจนรบไม่ได้ ส่วน
การเจ็บการตายก็แล้วแต่เคราะห์ดีเคราะห์ร้าย

/แสดงความเชื่อเรื่องโชคชะตา/

พระภิรมย์ ผนเห็นว่า การที่คุณเข้าเป็นเลือบ้ากีเท่ากับประกาศว่าอยากรบ เดินใจ
ที่จะตาย

หลวงณี จริงขอรับ ถ้าการที่ผนตายจะทำให้เป็นประ邈ชน์แก่พระเจ้าอยู่หัวหรือ
บ้านเมืองแล้ว ผนก็จะยอมตายโดยความเต็มใจ ยอนสะชีวิตโดยยินดี
นั่น เพราะฉะนั้นผนจะยกลูกสาวของผนให้แก่คุณไม่ได้

พระภิรมย์ เอ๊ะ น่าประหลาดจริง ทำไม่อย่างนั้น

หลวงณี ผนไม่อยากให้ลูกสาวเป็นม่ายแต่สาว ๆ

หลวงมณี	พุทธิ์ คุณพระนี่ขอบกลจริง ๆ ถึงผ่านไม่เป็นเสือป่าผ่านก็อาจจะตายได้ ในวันพุธนี้เท่ากันไม่เห็นผิดชอบไรกันเลย
พระภิรมย์	ผิดกันมาก การเป็นเสือป่าเหมือนเป็นคนที่ถูกวางบทให้ประหารชีวิตไว้ แล้ว อ่าย่างไร ๆ ไม่พ้นความตาย
หลวงมณี	ก็ถ้าเช่นนั้นท่านการก็เหมือนนักโทษถึงตายแล้วก็เหมือนกันหรือขอรับ
พระภิรมย์	ก็ถ้ายัง กัน แต่ท่านรยังดีกว่าเสือป่า เพราะที่เป็นผลของการก็เป็นโดย ถูกเกณฑ์ ถ้าเป็นนายทหารก็เป็นการรับจ้างหากินอย่างหนึ่ง นี่เป็นเสือป่า ค่าจ้างก็ไม่ได้ มิหนำซ้ำต้องเสียเงินค่าบำรุงอีกด้วยแล้วถูกเกณฑ์ก็ไม่ถูก หรือมีภัยเกณฑ์อะไรกัน
/แสดงข้อเสียของเสือป่าตามความเข้าใจของคนบางกลุ่มก่อนแล้วจึงให้มีตัวละครชี้ข้อดี/	
หลวงมณี	(เสียงเบ่ง) คุณพระควรทราบดีแล้ว ว่าไม่มีการกะเกณฑ์เลย ตามใจ สมัครทั้งสิ้น
พระภิรมย์	ถ้าเช่นนั้น จะเป็นเสือป่าเพื่อประสงค์อะไร
หลวงมณี	ก็เพื่อประสงค์ได้มีโอกาสฝึกหัดไว้ให้สามารถทำงานหน้าที่อย่างผู้ชายได้ ก cioè ป้องกันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ได้ในเวลาที่จำเป็น
พระภิรมย์	คุณพุดดูเป็นการหวังประโยชน์ภายน้อญี่ คือประโยชน์ในปัจจุบันนี้ไม่ หวังอะไรบ้างหรือ
หลวงมณี	ประโยชน์ในปัจจุบันที่แลเห็นง่าย ๆ ก็คือการที่ได้มีโอกาสพบค้าสมาคม กันในหมู่ข้าราชการทั้งท่านพลเรือนและตลอดถึงคนหนีด้วย ได้รู้จักกู้ใจ กันแล้วก็สะดวกในการการทำงานติดต่อกันได้ง่าย เช่นแต่ก่อนนี้ กันใน หน้าที่ผ่านกันวันจะได้พบท่านผู้พิพากษารั้งหนึ่ง นี่พบกันແบ່ນທຸກວັນ ทุกหลวงมนูเป็นนายหน้าประจำในหมวดผนดดวຍໜ້າ
พระภิรมย์	ข้อนี้ผมเข้าใจไม่ได้เลยว่าหลวงมนูพ่อใจได้อย่างไร ถ้าเป็นผู้ ผู้คงจะ รู้สึกอย่างไร ๆ อยู่ ในการที่จะต้องคำนับผู้ที่มีอายุน้อยกว่าผู้ (หลวงมณี หัวเราะแต่ไม่ตอบว่าอะไร) แต่ผู้ขออยู่ด้านเรื่องประโยชน์ที่ได้รับ จากการเป็นเสือป่าอีกสักหน่อย ผู้ได้ยินเขาว่า ข้าราชการคนไหนไม่เป็น เสือป่า ไม่มีทางได้ดีไม่ใช่หรือ
หลวงมณี	ไม่เป็นเช่นนั้นเลย
พระภิรมย์	เขาว่าทั้งบศทั้งตราทั้งเงินเดือนได้ขึ้นแต่ที่เป็นเสือป่า ถ้าใครไม่ได้เป็น เสือป่า เจ้าขุนມูลนายท่านพาลเอาลงกระปองเสียอย่างนั้นไม่ใช่หรือ

หลวงมณี	(เสียงแข็ง) ไม่จริงเลย คริสท์นักบุญพระเช่นนั้น เป็นคนที่โกรก สด ๆ ร้อน ๆ เท่านั้น โกรกอย่างระยำที่สุด
พระภิรมย์	ถ้าเข่นนั้น ถึงแม้คริสต์ลาออกจากเสือป่าแล้วก็ไม่ต้องเลียออกจากราชการ ด้วยหรือ
หลวงมณี	การลาออกจากเสือป่าไม่เกี่ยวแกร่งการเลย คริสต์ลาออกจากเมื่อใดก็ได้
พระภิรมย์	แน่หรือ
หลวงมณี	แน่สิขอรับ
พระภิรมย์	ถ้าเข่นนั้นผมต้องขอให้คุณลาออกจากเสือป่าเสียก่อน ผมจึงจะยอมยก ลูกสาวให้
หลวงมณี	พุทธิ์ ทำไม่คุณพระทำให้ผมอยู่ในที่ลำบากเช่นนี้
/ที่ใช้ตัวหนาคือประโยคที่มีสำวนคล้ายภาษาอังกฤษ/	
พระภิรมย์ อุไร	เดี๋ยวก่อนอย่างหนึ่ง ถ้าคุณรักลูกสาวผม ต้องออกจากเสือป่า (เดินเข้ามายากเฉลี่ยง) คุณหลวงมณี ถ้าคุณออกจากเสือป่าวันใด วันนั้น คุณกับดิฉันขาดกัน ดิฉันจะไม่ขออุหน้าคุณอีกต่อไปจนวันตาย
/อุไรแสดงลักษณะ ตัวเอกฝ่ายหญิงของรัชกาลที่ ๖ ที่แตกต่างจากที่เคยมีมา คือ กล้า พูดจา ฉะฉาน/	
พระภิรมย์ อุไร	แม่อุไร นี่หล่อนมาพอลอยเป็นบ้าอะไรด้วย ดิฉันไม่บ้าเลย ดิฉันเห็นโดยจริงว่าคุณหลวงมณีมีข้อที่ควรซึ้งอยู่มาก ที่สุด ก็คือข้อที่เป็นเสือป่า เพราะอันที่จริงถ้าจะเลี่ยงเสียไม่ทำหน้าที่อย่าง ลูกผู้ชายนั้นง่ายที่สุด เชอเป็นข้าราชการรับสัญญาบัตรแล้ว และมีตำแหน่ง หน้าที่ประจำอยู่แล้ว จะเกณฑ์เป็นทหารไม่ได้เป็นอันขาด ถึงแม้จะมี การทรงครรภ์หลีกเลี่ยงการไปรบได้โดยไม่มีข้อเสียหายในส่วนตัวเลย จนนิดเดียว
พระภิรมย์ อุไร	ก็นั้น การที่นี่ช่องจะรอดพื้นจากการต้องไปปลูกยิ่งถูกฟันตายได้แล้วจะนี้ กลับเลือกมาไปสมัครจะไปตายอีกนะนี้ จะเรียกว่าคนดีหรือคนบ้า เรียกว่าคนดี คนกล้าหาญ คนไทยแท้ ลูกผู้ชายแท้ แค่คนที่มีหน้าที่ควร จะเข้าทำหน้าที่อันควรแก่ลูกผู้ชายแล้ว และคงอย่างทาง- หลีกเลี่ยงบิดพริว อย่างลูกผู้ชายใหญ่ของคุณพ่อนั้นแหลก ดิฉันเห็นว่าเป็นคนบ้าด้วยที่ที่ เกิดมาในชาติไทย เสียที่ที่เกิดมาเป็นลูกผู้ชาย

หลวงมณี	แม่อุไร ฉันเห็นด้วยกับหล่อนทุกคำ
พระภิรมย์	ก็เดี๋ยว ถ้าเช่นนั้นแปลว่าคุณหลวงจะยอมเลิกความคิดของลูกสาวผมหรือ
หลวงมณี	ถ้าคุณพระจะยกให้ต่อเมื่อผมได้ลาออกจากเสือป่าแล้วจะนั่ง ผมก็ไม่ แลเห็นทางอื่น เพราะถึงผมจะรักแม่อุไรปานได้ก็ได้ แต่ผมจะยอมเสียสัตย์ หรือเสียความเป็นลูกผู้ชายชาวไทยไม่ได้เป็นอันขาด
/แสดงลักษณะของสุภาพบุรุษ หรืออีกนัยหนึ่งผู้ชายไทยตามพระราชดำริของรัชกาลที่ 6/	
พระภิรมย์	ถ้าเช่นนั้นก็ไม่มีอะไรจะพูดกันอีกต่อไปแล้ว และในเวลาภายหน้าคุณหลวง ไม่ต้องมาที่นี่อีกเลย
หลวงมณี	(คำนับ) ถ้าคุณพระไม่โปรดให้ผมมาอีก ผมก็มาไม่ได้อีกอย่าง เพราะคุณพระ ^๑ เป็นเจ้าของบ้าน ถ้าเช่นนั้น ผมก็ลาที
	(คำนับพระภิรมย์และแม่แย้มแล้วจึงหันไปแคลดูตาแม่อุไรครู่หนึ่งแล้วก็ เดินออกไปทางหลัง)
อะไร	คุณพ่อ ดิฉันขอเรียนอะไรจริง ๆ สักหน่อย ถ้าดิฉันไม่นึกสงสารคุณแม่ อยู่แล้ว ดิฉันจะตามคุณหลวงมณีไปเสียเดียววนี้ แต่นี่ยังสงสารคุณแม่จึง ใจต้องทนความอุตุธรรมของคุณพ่อต่อไป
พระภิรมย์	นางนี่ทำปากจัดใหญ่แล้ว อีเนรคุณ ชาตินี้ตนเสียให้ปากเยิน
แย้ม	แม่หนูก็ไม่ควรพูดให้กำกินคุณพ่อบังนั้นเลย เข้าไปในเรือน (อุไรเข้าไป ทางขวา)
/แสดงลักษณะภาริยาไทยส่วนใหญ่เวลาหนึ้น ให้ความเป็นใหญ่แก่สามีเสมอ/	
พระภิรมย์	เจาสิ ตามใจลูกจนได้ดีจะไหมล่ะ อ้ายເລື່ອກ້ວາດີເປັນບ້າລູກເສື່ອຈົນຕ້ອງ ຍົກໄທເປັນລູກເລື່ອງหลวงນູ່ເປັນທັນແລ້ວ นางອູໄຮວັດດີອາກເປັນເມີຍເສື່ອ ບັນນາອົກນຫົ່ງລະ ນີ້ລູກຈັນຈະມາພາກັນວັດດີເປັນໄນ້ນອກອອຄາມກັນໄປ ໝາດລະຫວູ້
/แสดงนิสัยพลาล ปั๊ดความผิดของพระภิรมย์/	
แย้ม	ถ้ามันเป็นเช่นนั้นจะมาปรับເປັນດິຈັນຜິດຄານເດີວໜ້ວຫຼື ຄຸນເອງໄມ້ຜິດບ້າງ ລະຫວູ້
พระภิรมย์	นັ້ນຈະຜິດຢ່າງໄຮ
แย้ม	ຜິດທີ່ຄຸນມີຄວາມເຫັນຜິດກັບໂຄ ທ່ານໄປທັງບ້ານທັງເມືອງນ່ະໜີກະ ເສື່ອປ້າ ກັນລູກເສື່ອ ໂຄ ທ່ານແລເຫັນປະໂຍບນໍທັງນັ້ນ ອຸນເຫັນໄມ້ເປັນປະໂຍບນໍ

พระภิรมย์ แม้ม	นี่อย่างนี้เสียนี่นะ ลูกนั้นจะไม่กำเริบได้ใจอย่างไร ลูกคนไหนที่แม่แย้ม ถือท้ายบ้ายหัวละก็เสียทุกคน ที่แม่แย้มไม่ชอบทำไม่มันดีอยู่ได้ ดีอย่างไรคะ พ่อสวิงน่ากลัวต้องไปเป็นทหาร เพราะขึ้นลาดดอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งก็กลัวจะล้ำมาก กลัวไม่ได้เที่ยว นายชุ่นเบ่งพี่เมียคุณน่ามัน พาลูกคุณซูกชนเป็นปีไปแล้วคุณรู้ไหม ที่ໄลกกฎหมายตกบอย ๆ และตก อย่างเดว ๆ เพราะอะไรคุณไม่รู้น้างหรือ ที่กรุงเทพฯ นั่น ถ้าใครอยาก จะพับพ่อสวิงต้องไปหาที่โรงเหลาหรือโรงละครเฉียงไว้หรือบ้านโคมเพียว นั่นแหละ
/แสดงนิสัยนายสวิง	นายชุ่นเบ่ง และสถานที่เริงรมย์ในเวลานั้น
พระภิรมย์ แม้ม	อือ ช่างรู้จริงนะ ส่วนพ่อสวิงน่าคุณก็พ่อนอนได้ดีแล้วไหหนล่ะ นอกจากปากบอนกะล่อน เคาะยังมินหนาช้ำริมเมียแต่ป่านนี้แล้ว ดีหนักลด สูรักคุณทั้งสองคนนี่
/แสดงนิสัยนายสวยงาม	และที่ใช้ตัวหนาคือสำนวนต่างสมัย/
พระภิรมย์ แม้ม	มีอะไรจะพูดอีกไหหน มือกินนิดเดียว ถือพ่อสวิงน่า ถ้าคุณเขินไม่ระวังให้ดีจะต้องเข้าตะรังสัก วันหนึ่ง
พระภิรมย์ แม้ม	เพราะเหตุไร เพราะเหตุหลบหลีกราชการท่านนั้นแทบทก่อนอื่น (หลวงผู้ลับมาอึก แต่มาบินอยู่เพียงประตูด้านหลัง)
พระภิรมย์	(เคือง) พอเข้าใจว่าผมได้พูดอย่างแจ่มแจ้งที่สุดแล้วว่าผมไม่ประสงค์ ให้คุณหลวงมาบ้านผมอีกเลย
หลวงมณี	ผมมาโดยหน้าที่ราชการ ท่านผู้ว่าราชการเมืองมีนบุรีชาให้มาเกะตัว นายสวิงบุตรคุณพระ
/ที่ใช้ตัวหนาคือถ้อยคำที่ใช้ต่างกับบัญชบัน ให้ผลอย่างไร ปัจจุบันใช้ว่าอย่างไร/	
พระภิรมย์ หลวงมณี	เพราะเหตุใด เพราะถึงกำหนดจะไปจับฉลากเข้ารับราชการท่านได้หมายเรียกแล้ว ไม่ไป
แม้ม	ดีฉันว่าแล้วไหหนล่ะ

พระภิรมย์	หล่อนไม่มีหน้าที่จะพูดในเรื่องนี้เลย ขอให้เข้าไปในเรือน (เข้มเข้าไปทางซ้าย) นี่ແນ่คุณหลวงถ้าผิดจะไม่ส่งตัวเขาจะเป็นอย่างไร /แสดงอำนาจของสามีเห็นอภิรยาในสมัยนั้น/
หลวงมณี	ผู้ใดท้องคันหาเราเอง
พระภิรมย์	คุณมีอำนาจอะไรที่จะมาคันบ้านผู้
หลวงมณี	ผู้ใดอามายเป็นสำคัญ (ชุมสายให้คุณแล้วหันไปพูดข้างนอก) คันหาตัวนายสวิงมาให้ได้
พระภิรมย์	นี่ไม่มีอะไรนอกจากจะเก็บกินส่วนตัวเท่านั้นเอง เอาอำนาจราชการมาข่มแหง
หลวงมณี	คุณพระก็เป็นผู้ใหญ่แล้วนะขอรับ ระวังปากของน้อยจะเดี๋ยว ผู้ไม่อยากจะต้องจับคุณพระไปอีกคนหนึ่งเลย แต่ถ้าคุณพระไม่ฟังคำพูดเดือนก็จะเป็นที่น่าเสียใจ ต้องขอให้คุณพระเข้าใจว่า เวลาเนี่ยผู้มีอำนาจในการให้น้ำที่นายอำเภอเมือง
	(คำร่วมกันนำตัวนายสวิงมาที่เคลียง นายสวิงนั้นแต่งตัวใส่กางเกงเงินใส่เสื้อชั้นในดูเสื้อผ้ายี่ห้อ หน้าตาเชิด ผู้ใหญ่)
หลวงมณี	ได้ที่ไหน
ตำราจูกูธร	ในโรงม้ำขาวรับ
พระภิรมย์	คุณหลวงมณี ขอผลัดสักสองสามเวลาไม่ได้หรือ เวลาเนี่ยเขากำลังเรียนกฎหมายอยู่
หลวงมณี	ผลัดไม่ได้ครับ ต้องไปเดี๋ยวนี้
พระภิรมย์	พุทธิ์ ลูกผู้ชายเป็นผู้ดี จะเอาไปใช้อย่างบี้ข้ามันก็ต่ายเท่านั้นเอง
หลวงมณี	ผู้เสียใจ รอสอนหนา กับคุณพระท่านต่อไปไม่ได้
พระภิรมย์	(Igor) คือ คือ ถ้าไม่มีโอกาสบ้างก็แล้วไป ถ้ามีโอกาสละก็... ค่อยดู เอาะ ค่อยดูอะ ลึงที่ใครก็ที่ใครແහะนะ คงได้เห็นฤทธิ์อ้ายแก่วันหนึ่ง (หลวงมณี คำนี้ แล้วกับหลังเดินดูมุ่งๆ ไปทางหลัง ตำราจูกูธรพา ตัวนายสวิงตามไป พระภิรมย์ยืนตะลึงแผลดูตามไปครู่หนึ่งแล้วทุกตัว ลงนั่ง)

ปิดม่าน

ชา ก เม มี อน ชุดที่ 1

(เนื้อเปิดม่าน พระภิรมย์เดินไปเดินมาอยู่ในห้องทำงานไม่สู้พอดี นายชุ่นเบ่งเดินเข้ามายังจากเฉลียง
นายชุ่นเบ่งแต่งตัวนุ่งผ้าสามสีอ่อนๆ)

พระภิรมย์	ว่ากระไร
ชุ่นเบ่ง	ไม่สำเร็จ ไม่มีหนทางที่จะให้พัฒนาได้
พระภิรมย์	จะจัดการอย่างไร ๆ ก็ไม่ได้หรือ
/ลักษณะบทสนทนาในตอนต้นจากของรัชกาลที่ ๖ มักเป็นประโยชน์คำถามที่เรียกความสนใจ ผู้ฟังให้เครื่องรู้ต่อไป/	
ชุ่นเบ่ง	ไม่มีหนทาง ผสมเสียใจมากพอได้ไปหาเจ้าคุณเทศา ตามที่คุณพระสั่งท่าน ตอบว่าท่านจะช่วยอย่างใดไม่ได้ ผสมไปหาท่านผู้บัญชาการกองพล ท่านก็ ตอบว่าไม่มีหนทางที่จะผ่อนผันอย่างไรได้
พระภิรมย์	พุทธิช (ทรุดลงนั่ง) นี่พ่อสวิงต้องทนลำบากเป็นทหารอยู่อย่างนี้จนตลอด ชีวิตหรือ
ชุ่นเบ่ง	ก็เพียงชั่วสองปีเท่านั้น
พระภิรมย์	ก็ยังคงหมุนอีกเล่า
ชุ่นเบ่ง	เมื่อถึงกองหมูนแล้วไม่ศจรรย์อะไร กองกลับมาบ้านได้ แต่ผสมได้ขึ้นข่าว อะไรมีอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้คนจะเรียนคุณพระให้ทราบ (นั่งลงไกส์ ๆ พระ- ภิรมย์) ผสมได้ทราบข่าวว่าวน่าจะมีสังคมรักภักดินในเร็ว ๆ นี้ อย่างนั้นหรือ
พระภิรมย์	ขอรับ พากพ้อผสมเขานอกข่าวมาจากกรุงเทพฯ เขาว่าให้ข่าวลับมา จากซ่องซอยว่าทางโน้นเตรียมทหารอยู่พร้อมแล้ว แต่นั้นแหล่งเวลาหนึ่ง รัฐบาลกำลังพุดจาว่าว่าก่อการกันอยู่ ถ้าฝ่ายรัฐบาลไทยยอมตามเขาก็จะไม่ ต้องรบกัน
พระภิรมย์	ก็ทำไม่ยอมเขาเสียเล่า
ชุ่นเบ่ง	ข้อนี้ผสมทราบไม่ได้ แต่ผสมทราบว่าการที่รัฐบาลไทยต้องอยู่อย่างนี้ ทำให้ พากพ้อคำจีนพากันตกใจมาก กลัวจะเสียประโยชน์การค้าขาย เขาว่า เรื่องเมืองล้ออกจากกรุงเทพฯ ไปเมืองจีน หมุนพากจีนโดยสารไปเต็ม ๆ /แสดงนิสัยสายชุ่นเบ่งนิกถึงแต่ประโยชน์เฉพาะตน ที่ใช้ตัวหนา คือพากะที่ใช้ระหว่าง ประเทศเวลานั้น/

พระภิรมย์	ตายจริง นี่จะทำอย่างไรดี ถ้าเกิดครบกันขึ้นพ่อสวิงมิต้องพลอยไปตายกับ เขาด้วยหรือ
ชุ่นเบง	แน่ที่เดียว ถ้ายังคงอยู่ในกองทหารก็คงต้องถูกเกณฑ์ไปรบ
พระภิรมย์	พุทธโซ่ ๆ กรรมจริง ๆ
ชุ่นเบง	ที่จริงการที่รัฐบาลต้องไม่ยอมเข้าเช่นนี้ แปลว่าถือเกียรติยศไม่เป็นเรื่อง แท้ ๆ อย่างไร ๆ ก็สู้เข้าไม่ได้ เพราะเขาดีกว่าเรามาก อย่างไร ๆ เขายัง ต้องชนะเราชนะนั้น การที่จะเขินดื้อต่อไปก็เหมือนท้าให้เขารบ และ ถ้าเกิดครบกันขึ้นแล้วคนไทยต้องตายก็ต้องนับว่ารัฐบาลรับผิดชอบเหมือน แกลงผ่านคนไทยอาจชีวิตคนไทยแลกกับการรักษาเกียรติยศเย่อหงิ่งไม่มี ประโยชน์เลยจนนิดเดียว แล้วก็ไม่ใช่แต่คนไทยจะเสียประโยชน์แต่ลำพัง ยังพลอยให้เงินและชาวต่างประเทศพลอยต้องเสียประโยชน์ด้วย เมื่อ การเป็นเช่นนี้ ผมเห็นควรรัฐบาลจะให้โอกาสให้รายภูได้มีเสียงออก ความเห็นได้บ้าง
/แสดงนิสัยเห็นแต่ประโยชน์ส่วนตนของนายชุ่นเบงและพระภิรมย์และความสามารถในการพูด โน้มน้าว/	
พระภิรมย์	ส่วนคนอื่น ๆ จะคิดอย่างไรหรือทำอย่างไรกัน ฉันไม่รู้ไม่เชื่อด้วย แต่ส่วน พ่อสวิงทำอย่างไร จึงจะได้รอดตาย
พระภิรมย์	จะทำอย่างไร
ชุ่นเบง	เมื่อจะจัดการให้ออกจากทหารไม่ได้โดยทางอื่น แล้วก็ต้องคิดอ่านให้หนี อีก จะหนีอย่างไร
พระภิรมย์	ไม่ยากเลย ขอนุญาตมาเบี่ยงคุณพระก็ได้
ชุ่นเบง	เอ่อเขาไม่ให้มา
พระภิรมย์	(ยิ้ม) ตืนพ่อสวิงก็มี รั้วโรงทหารก็ไม่สูงปานใดนัก
ชุ่นเบง	ก็เขาจะไม่ตามจับหรือ
พระภิรมย์	เขาคงตามเป็นแน่ แต่ฝ่ายเราต้องเตรียมไว้ให้พร้อม ที่จริงผมได้คิดทำ ทางไว้แล้ว คุณพระต้องเตรียมเรือยนต์ไว้ให้พร้อม พอพ่อสวิงมาถึง ก็ ให้ลงเรือไปที่เดียว ให้รีบไปกรุงเทพฯ เมื่อถึงกรุงเทพฯ แล้วผม จะ พาไปฝากไว้กับเพื่อนผมคนหนึ่งจนถึงกำหนดเรือเมล์ออก ก็ลงเรือเมล์ ไปเสียเท่านั้น
/พาหนะที่ใช้ระหว่างเมืองในสมัยนั้น/	

พระภิรมย์
ชุ่นเบ่ง
พระภิรมย์
ชุ่นเบ่ง

ก็ดีดอก แต่ถ้าเพื่อเข้าจะมาเร่งເອາດວັກບັນພັນຈະทำຍ່າງໄຮ
ຄຸນພຣະຕ້ອງປົງສຶກວ່າໄມ່ຮູ້ໄມ່ເຫັນດ້ວຍ
ເພື່ອເຂົາໄມ່ຍອມເຫຼືອ ເຂົາຈະຈັບດັວພັນໄປຈະວ່າກະຮະໄຮ
ຂອນນີ້ມີຕ້ອງວິທິກ ພມຈະຈັດການ ດຳເຂົາຈັບຄຸນພຣະໄປລະກີເປັນໄດ້ເກີດ
ການໃຫຍ່ແນ່ ເພົ່າດຳເຫັນນັ້ນພມຈະຮ້ອງໃຫ້ດັ່ງວ່າຮູ້ນາລໃຊ້ອຳນາຈົກ-
ຈົ່ງຂໍາແຜ່ນດິນ ອຢ່າງວ້າຍກາຈ ພວກພ້ອງພມກີມີໄມ້ໃຫ້ນ້ອຍຄອງຂ່ວຍກັນຕະໂກນ
ທຸກຄົນ ຮູ້ນາລ ເຫັນທ່າທາງໄມ້ດີກີຕ້ອງປລອຍຄຸນພຣະ ເພົ່າໃນເວລາທີ່ການ
ກາຍນອກກຳລັງລ່ອແຫລມເຫັນນີ້ຄົງໄມ້ອຍກາໃຫ້ມີເຫດຮ້ອນໃຈກາຍໃນອຶກໜ້າໜຶ່ງ
ເປັນແນ່

/แสดงความเป็นคนຍຸແຫຍ່ຂອງนายชຸ່ນເບັ່ງ/

พระภิรมย์
ชຸ່ນເບັ່ງ

ຄວາມຄິດແກໄນຕອນເຂົ່ນນີ້ ຜັນບອກຕຽງ ຈົ. ວ່າພັນໄມ່ສູ້ຂອບ ການທີ່ພັນຈະ
ເປັນຄົນເຫດໃຫ້ຮູ້ນາລເດືອດວ້ອນ ຜັນເກີນຈຸຈະກະຮະໄຮ ຈົ. ອູ່
ຄວາມຕະຫິດຕະຫາງຂອງຄຸນພຣະໃນຂອນນີ້ ເປັນພຣະຄຸນພຣະເປັນຄົນສມອງ
ເກົ່າ ເທົ່ານັ້ນ ດຳຄຸນພຣະຕຽອງຄູໃຫ້ດົກຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ແທ້ຈົງຮູ້ນາລໄມ້ໄດ້ໃຫ້
ຄວາມຍຸດທິຮຽມແກ່ຄຸນພຣະຕາມທີ່ສມຄວາມເລຍ ການທີ່ຄຸນພຣະຕ້ອງອອກນອກ
ຮາຍກາເພຣະເຫດໃຫ້

/ວິສີທີ່ໃຊ້ດັວຫນາໃຊ້ສໍານວນທໍານອງເດືອກນັບກາชาອັກຖຸ ສ່ວນສມອງເກົ່າເປັນກາชาຕ່າງສມັບຈຸບັນ
ໃຊ້ວ່າວະໄຮ/

พระภิรมย์
ชຸ່ນເບັ່ງ

ນາຍທ່ານວ່າພັນທໍາຮາຍກາເນີນໄວ້ໄຫວພຣິບທັນສນັຍ
ນັ້ນກີເປັນວິຫີ່ພູດອັນຫົ່ງທ່ານັ້ນ ທີ່ເທົ່າຄຸນພຣະຕ້ອງລົງກະຮປ້ອງພຣະຄຸນພຣະນີ
ຄວາມນັບເຊື່ອຕົວເອງເກີນທີ່ຈະຍອມປະເພີດເປັນຄົນຫົວປະຈບທ່ານັ້ນ ຄນເຮົາ
ທຸກວັນນີ້ ດຳຈະໄຫ້ເຈົ້າໃນຮາຍກາຕ້ອງຮູ້ຈັກພລິກແພລງພູດຈາດ ຈົ. ປະຈບ
ເກິ່ງ ຈົ. ຈຶ່ງຈະເຫຼັດວ່າດີ

พระภิรมย์

ການປະຈບປະແໜນນີ້ ກົງຈະມີອູ່ບ້າງຈົງອູ່ ແຕ່ທີ່ແກພູດວ່າຂໍ້ຮາຍກາ
ຈະໄດ້ດີທີ່ຮູ້ລົງກະຮປ້ອງແຕ່ເລີພາະ ໂດຍກາປະຈບທ່ານັ້ນກີເຫັນໄປ
ແຕ່ອ່າງໄຮ ກົດການທີ່ຈະໄຫ້ຄັນເປັນສາຫຼຸທີ່ຈະທຳໄຫ້ຮູ້ນາລເດືອດວ້ອນໃຈທັນ
ພັນໄມ່ຫຍາດຕະຫິດຕະຫາງໄດ້ພຣະ ຈະນັ້ນອ່າທິດຕ່ອໄປເລຍ ຜັນໄມ່ຍອນຕານ
ແກໄດ້ເປັນອັນຫາດ

/ແວວຂອງຄວາມເປັນຜູ້ມີຫົວໄວເປັນນັກງານຂອງພຣະພົມຍໍ່ເຮັມຈາຍແສງ/

ชื่นเบ่ง พระกิริมย์	ถ้าเข่นนั้นก็มีอยู่อีกทางหนึ่ง กือ คุณพระต้องไปเสียกับพ่อสวิงพร้อมกัน อี๊ะ จะให้นั้นทิ้งบ้านทิ้งซ่องไปอย่างนั้นหรือ ก็แล้วทรัพย์สมบัตินั้นจะ ทำอย่างไร
ชื่นเบ่ง พระกิริมย์	ข้อนั้นไม่ยาก คุณพระนอบให้ผมจัดการก็ได้ ผมคงจะจัดการส่งเสียงเงินทอง ไปให้พ่อใช้สอย
ชื่นเบ่ง พระกิริมย์	เสีย มันไม่ใช่แต่เท่านั้น ยังครอบครัวอีกด้วย
ชื่นเบ่ง พระกิริมย์	ผมได้คิดเสร็จแล้ว ให้แม่น้ำไปด้วยเพื่อปฏิบัติวัสดุากตามเกย ส่วนลูก นั้นพ่อสวิงก็ต้องไปอยู่เองแล้วพ่อสวายถ้าจะเอาไปด้วยก็ควรอยู่ ส่วน พ่อสวัสดิ์คุณพระก็ยกให้หลวงมนูไปแล้ว และแม่อุไรนั้กไม่ต้องเป็นห่วง เพราะเขาเก่งคงไปตกแต่งกับหลวงมนู ตามความปรารถนาของเขาก็ เมม่ແຍ້ນເດຳ-
ชื่นเบ่ง (อีມ)	(อีມ) คุณพระยังเป็นห่วงอาลัยท่านผู้เฒ่าอยู่หรือแม่น้ำไม่พอใจจะเอา เมินน้อยอัน ๆ ไปอีกสักสองคนก็ได้ หรือไปหาเอามาให้ก็ได้ ส่วนคุณ แม่เฒ่าแกก็คงจะได้อยู่ในบ้านนี้ต่อไป แกก็คงจะไม่ลำบากลำบนอะไร เป็นแน่

/แสดงนิสัยช่างจัดการและคิดเอาแต่ได้ของนายชื่นเบ่ง/

พระกิริมย์	(อึ้งอยู่กรูไหญ້ ๆ แล้วจึงพูด) มันดูอโกรจะอย่างไร ๆ อยู่
ชื่นเบ่ง	เออีกละ พุทโธ มีแต่ตะขิดตะขวงไปเสียรอบข้างจะตกองทางไหนก็ เลือกเอาทางหนึ่งสิขอรับ
พระกิริมย์	ฉันเห็นมันดูไม่ได้การทั้งสองอย่างนี่นะ
ชื่นเบ่ง	ตีฟรั่นนั้นคุณพระจะยอมเลิกการให้ลูกหนีที่เดียวหรือ
พระกิริมย์	การที่จะให้หนีดูมันเป็นการให้ภูมิให้ผลลัมบานากมากมายเกินไปนักนี่นะ
ชื่นเบ่ง	เอาเป็นเลิกกันหรือ
พระกิริมย์	เห็นจะต้องเลิก
ชื่นเบ่ง	ผมเสียใจ ผมได้ไปนัดกับเขาเสียแล้วให้หนี

/แสดงนิสัยเผด็จการของนายชื่นเบ่ง/

พระกิริมย์	อะไรแก่วิ่งไปนัดไปแนะนำเสียก่อนแล้วหรือทำไว้มีร่องปรึกษากัน ก่อน
------------	--

ชุ่นเบ่ง ผู้สำคัญว่าคุณพระคงจะพอใจตามความคิดผม แต่ก็ไม่เป็นไรเมื่อพ่อสวิง
หนีมาถึงนี่แล้วจึงค่อยยกลงกันต่อไปจะดีกว่า ถ้าเจ้าตัวเขาเต็มใจจะกลับ
ไปก็แล้วกันไป แต่ถ้าเขาไม่ตกลงก็ต้องคิดกันต่อไป เพราะการที่จะบังคับ
ให้คนที่มีอิสรภาพทำการที่ไม่ต้องการทำนั้นบังคับไม่ได้อยู่่อง
(ขณะนั้น ได้ยินเสียงนกหวีดเป่ายานอกสัญญาณหยุดที่ข้างนอก พระภิรมย์
กับนายชุ่นเบ่ง ต่างคนต่างลุกขึ้นเดินไปดูที่หน้าต่างข้างขวา)

/ที่ใช้ตัวหนาคือข้อคิดเห็นอีกประการหนึ่งที่แทรกอยู่/

พระภิรมย์ อือ พวກเสื้อป่านมาทำไม้กันยะ
ชุ่นเบ่ง ได้ยินว่ากำลังซ้อมรบ
พระภิรมย์ ยิ่งพลิก เที่ยวเดินตะพัดตะเพิดบุกรุกไม่ว่าในบ้านซ่องของใคร ดูเหมือน
จะเข้าใจเสียว่า ถ้าเล่นเป็นทหารจะทำอะไรได้ทุกอย่าง
/ที่ใช้ตัวหนาคือสำนวนภาษาต่างสมัยบังจุบัน บังจุบันใช้ว่าอย่างไร/

ชุ่นเบ่ง เข้ามาในบ้านคุณพระด้วยหรือขอรับ
พระภิรมย์ เคยเข้ามา แล้วไถ่ก์ไม่ครร'ไปด้วย
ชุ่นเบ่ง คราวนี้ถ้าว่าไม่ฟังก์ฟ้องบุกรุกเสียบ้านสิขอรับ ถ้าไม่จะนั้นพวกเสื้อป่า
จะพา กันเข้าใจไปว่า พวกเขายู่เห็นอกภูหมาย
/นายชุ่นเบ่งอาศัยภูหมายเพื่อประโยชน์เฉพาะตน/

พระภิรมย์ เอ๊ะ คุ่ำทางเหมือนจะมาพักกองอยู่่ตรงนี้ เป็นจริง ๆ ถ้า จะนานั่งอยู่
ข้าง ๆ หามรุ่งหานค่า เช่นนี้ครับจะรอวังระไวได้หวานดีให้หวานดีให้หวาน
ก์ทำไม่คุณพระไม่ໄลให้ไปตั้งเสียที่อื่นเล่าขอรับ
ชุ่นเบ่ง นั้นได้เคยໄลที่หนึ่งแล้ว เขาตอบว่าเขาไม่ได้ตั้งอยู่ในบ้านของพัน นั้นไม่มี
อำนาจอันชอบธรรมที่จะໄลเขา
พระภิรมย์ ข้อนั้นก็จริงอยู่ แต่คุณพระควรจะค่อยขึ้งไว้พอย่างเข้านิดหนึ่งก์ฟ้อง
บุกรุกได้ที่เดียว แต่ถ้าจะไม่ให้มีทางดีเตียนได้เลย ควรจะบอกกล่าวเสีย
ก่อนจะดี

ชุ่นเบ่ง จริง พันจะไปเดี่ยวนี้ มาด้วยกันเถอะ (พา กันออกไปทางหลัง นายสวาย
กันแม่เนี้ยพา กันออกมากจากทางประตูซ้าย)

ชาย	พัฒนาแล้ว ว่าคุณพ่อนะเป็นคนที่ไม่มีความแน่นอนอะไรเลย เป็นคนลังเลที่สุดในโลก หล่อนก็ได้ยินแล้วแก่หูหล่อนมองว่าพี่ชายหล่อนเขาอธิบายปานได คุณพ่อหายลังเลเมื่อไรเป็นห่วงหน้าห่วงหลังไม่รู้จักจบ ทำไปทำมา ก็คงจะต้องตายแหงแก่กันอยู่นี่เอง
/นายชายบ่นถึงนิสัยของพระภิรมย์ฯด้วยอดีตของตน จึงเป็นการสรุปผิด นำมารวมเป็นการวิเคราะห์นิสัยของพระภิรมย์ไม่ได้/	
หญิง	นิการรับนี้เป็นต้องมีแนวโน้มหรือ
ชาย	ไม่มีข้อสงสัยเลย ไม่แน่ใจว่าจะเริ่มวันใดเท่านั้น
หญิง	ตามจริง ก็ถ้าอย่างนั้นจะทำอย่างไรกันดีเล่า
ชาย	พัฒนาเบื้องหลัง จะมานั่งรอจนกว่าคุณพ่อจะทำใจให้ตกลงได้แล้วคงเลยไม่ได้ไป ก็จะรอแก่ทำไม่เรามาพากันไปเสียก็แล้วกัน
หญิง	อะไร จะทิ้งคุณพ่อไว้ทางนี้อย่างนั้นหรือ
ชาย	ก็เก็บไม่ไปจะทำอย่างไรเล่า หรือหล่อนยังห่วงแก่อยู่อีก ยังอาลัยอาวรณ์อยู่อีกหรือ
หญิง	พุทธิ์ ทำไม่จะไม่อาลัย ใจท่านดีต่อฉันมาก
/บทสนทนารายการนี้แสดงนิสัยของนายชายและแม่เนย/	
ชาย	ก็ส่วนฉันแล้ว หล่อนจะใจคำให้ฉันไปได้กันเดียวหรือ
หญิง	ก็เมื่อกล่าวจะว่าเหงาก็ทำไม่ไม่พาอีกเกินไปด้วยเล่า จะได้บำรุงบำเรอกันให้ถึงใจ
ชาย	พุทธิ์ แม้เนยทำไม่พูดอย่างนี้ได้ หล่อนควรจะเข้าใจดีแล้วว่าการที่ฉันต้องเอาใจอีกเกิน เพราะจะปิดปากมันเท่านั้น มันรู้มากเกินไป ถ้าไม่ทำดีต่อ มันไว้ มันก็จะขายเราเสียเท่านั้น
หญิง	ฉันไม่เชื่อเลย ถ้าจะเพียงแต่ทำไม่ครึ่งเท่านั้น ทำไม่จะต้องไปหากันมายังนัก แทนไม่เว้นวัน
ชาย	ก็หล่อนนะฉันพบบะได้ง่าย ๆ เมื่อไร แต่หล่อนไม่ควรที่จะหึงอีกนั้นเลย แล้วอีกเกินก็แก่กว่าฉันตั้ง 4-5 ปี หล่อนกับฉันจะซิพอสมคู่สมคู่กัน (เข้าไปทำทำจะกอด)
หญิง	อุยอย่างนั้น เดียวก็จะได้เกิดความเดี่ยวโน่น นี่แหลกเขาว่าคบเค็มสร้างบ้านจะ ๆ แม่แก่ ทำแก่ไปได้ นี่แหละ ว่าแต่จะไปด้วยกันหรือไม่ไป
ชาย	

เนี้ย	ไม่รู้ได้
ชาย	อะไรไม่รู้ (เข้ากอด เนี้ยทำท่าจะสะบัดก์ไม่ปล่อย)
เนี้ย	ทำไม่ต้องประพฤติเป็นคนลังเลไปด้วย หรือติดโกรกผัวแก่
ชาย	โดย บุ่งอย่างนี่แหล่ะ (ผละอกจากนายชาย)
เนี้ย	ต้องขอให้หล่อหน้าเข้าใจว่า ถ้าจะไปต้องรีบไป ถ้าไม่ยอมนั้นจะทำลำบาก
ชาย	เรื่องนั้นก็มีคำเดียว ถ้าชายพี่สั่วิงหนีทหารมาแล้วก็จะต้องการเรือนั้น เหมือนกัน
เนี้ย	ก็จะเป็นไรไป ไปด้วยกันก็ได้
ชาย	ที่ไหนได้ จะได้กีดเราไปเล่า หรือบางที่แม่เนี้ยจะต้องการให้เขาเบียด ก็ไม่รู้ บางที่คันจะเด็กเกินไปธรรมดัง
เนี้ย	อุ้ยแต่เด็ก ๆ ยังปานนี้ นี่ถ้าเป็นผู้หญิงอีกหน่อยจะเป็นอย่างไร
ชาย	(จับมือเนี้ยและเอียงหน้าเข้าไปพูด) อายุฉันยิ่งมากขึ้นก็คงจะยิ่งรักแม่เนี้ย มากขึ้นเท่านั้น (พระภิรมย์ เดินมาที่เฉลียง ชายกับเนี้ย ได้ยินฝีเท้าก็ ออกห่างจากกันไปพระภิรมย์เดินมา แล้วทั้ง 2 คน นายชายเลี่ยงออกไป) (หน้าบึ้ง) นั่นมาพูดชุบอะไรกัน
พระภิรมย์	พ่อชายเขาเล่าถึงเรื่องจะเกิดรบเกิดพุ่งอะไรกันนะค่ะ
เนี้ย	จะเล่าเรื่องอะไรก็ตามที่เคย แต่ไม่จึงต้องพูดกันอย่างท่าทางสนิทสนม เหลือเกิน ทำไม่ต้องจับมือถือแขนกันด้วย
พระภิรมย์	พุทธิ่ คุณละก์ ทำไม่มีสังสัยเช่นนี้ (เข้าไปทำค่าคลอเคลีย) อะไรเด็กเล็ก ก็ทึ่งมันด้วยหรือคะ
เนี้ย	มันก็ไม่สู้เด็กนัก มันโตพอที่จะควรหึ่งได้อยู่บ้าง
พระภิรมย์	เอี๊ะ นี่คุณระหว่างอะไรหรือ
เนี้ย	กันนั้นแหล่ะ หนุ่มนักสาว - สือ
/แสดงนิสัยปากหวานของแม่นัยชิงตรงกันข้ามกับตัวเอกผ่ายหญิงที่จะพูดแต่ความจริง ไม่ สอนลูก/	นี่คุณก็ไม่ เมนตตาดินนั้นแล้ว จึงได้หาความว่าดีมันทำผิดคิดชั่ว พุทธิ่เสียเรง มีผัวกับขาคนหนึ่ง หมายจะได้เป็นที่พึ่งให้เป็นสุขกายสุขใจก็ลับมาเป็นไป เสียเช่นนี้ ช่างอาภัพเสียจริง ๆ (ทำเป็นร้องไห้)
พระภิรมย์	อ้าว ๆ แม่นัย นั่นอะไร
เนี้ย	(ทำเป็นสะอื้นพลางพุดพลาง) เมื่อก่อนจะมาเป็นเมียคุณพระ มีผู้ชายหนุ่น ๆ

พระภิรมย์	มาตอนดีพันธุ์อกรอบข้าง ถ้าเป็นคนใจบานมิตกลงกับเจ้าไปเสียแล้วหรือ นี่อุตส่าห์ส่วนตัวไว้เพื่อมาเป็นเมียคุณพระก็หมายว่าจะได้พึงผัวที่เป็น ผู้ใหญ่ใจหนักแน่น ไม่ได้คิดเลยว่าจะมาสืบงานาลงในเร็ววันเช่นนี้ แม่คุณของพี่ พี่ไม่ได้เห็นอย่างโน้นอย่างนี้อะไรไปดูก็ เป็นแต่ธรรมชาติ คนที่มีอายุมาก ๆ แล้วอย่างพี่ ยิ่งมีเมียที่สาวอย่างหล่อนก็ยิ่งห่วงใยมากขึ้น เพราะรักมากเท่านั้น
เนย	ถ้ารักทำไม่จะหาความชั่วร้ายมาป้ายให้เล่าคง
พระภิรมย์	ฉันไม่ได้หากถ้อยความอะไร ฉันเชื่อหล่อนทุกอย่างจริง ๆ นะหล่อน (กอดแม่นey)
เนย	คุณก็เด็พุดเท่านั้น
พระภิรมย์	พุทธโซธิง ๆ นะแม่นey คราวนี้ฉันจะไม่ทำให้หล่อนต้องรำคาญใจอีก ต่อไปเลยที่เดียว ฉันรักหล่อนยิ่งกว่าอะไร ๆ ในโลก ไม่อยากให้หล่อน มีความทุกข์แม้แต่ครู่เดียว (นายชุ่นเบ่งเดินมาที่เฉลียง แล้วกระเอม)
นายภิรมย์	อะไร
ชุ่นเบ่ง	ผมมีอะไรจะพูดกับคุณพระสักหน่อย (เนยรู้ทีก็เลี้ยงไปทางซ้าย นาย ชุ่นเบ่งจึงเดินเข้ามายากเฉลียง)
พระภิรมย์	มีเรื่องอะไร
ชุ่นเบ่ง	นาแล้ว
พระภิรมย์	ไกร
ชุ่นเบ่ง	พ่อสวิงนั่นสิขอรับ
พระภิรมย์	อยู่ที่ไหนเล่า
ชุ่นเบ่ง	อยู่ในสวน ถ้าผมให้สัญญาณจึงจะเข้ามา
พระภิรมย์	ให้สัญญาณชิ ให้เข้ามาเสียเร็ว ๆ จะดีกว่า (นายชุ่นเบ่งไปที่หน้าต่างอันหนึ่งข้างขวาโบกผ้าเช็ดหน้าขึ้นลงสามที สักครู่หนึ่งนายสวิงก็เข้ามาทางด้านหลัง นายสวิงแต่งเครื่องสวยงามอย่าง พลพหรา กรมทหารราวนที่ 29 แต่ไม่มีปืน หน้าตาค่อยมีเลือดฝาดูปร่าง ท่าทางก็แข็งแรงขึ้น)

/รัชกาลที่ 6 ทรงแสดงข้อดีของการเป็นทหารโดยทางอ้อม ให้เปรียบเทียบกับท่าทางก่อนเป็น
ทหารในหน้า 135/

พระภิรมย์	อย่างไรพ่อใหญ่
สวิง	(โกลงหัว) เด็มที เด็มที
พระภิรมย์	พุทธो' แน่ที่เดียว ลูกของพ่อเกิดมาเป็นผู้ดีไม่เคยตกทุกข์ได้ยาก เคยkinดี นอนดี นี่ต้องไปกรากรกรำอย่างขี้ข้า จะไม่ลำบากอย่างไร
สวิง	คุณพ่อเข้าใจผิด ผมไม่ได้ตั้งใจจะกล่าวถึงการเป็นพ่อหารว่าเด็มที การเป็นพ่อหานั้นก็จริงอยู่ที่ลำบากแต่ไม่เหลือทนเหลือทานปานได้ ลำบากมาก อยู่แต่ในชั้นต้น ๆ เท่านั้น อยู่ ๆ ไปหน่อยก็เคย ๆ ไปเอง ที่ผมบ่นว่า เด็มทีคือการที่หนี (สันหว)
พระภิรมย์	เป็นอย่างไร
สวิง	อ้าย ลำบากเหลือเกิน เขาเรียกแคล้วแล้วกำลังเรียกชื่อ ผมบอกจ่านายสิน ว่าผ่อนลงท้องขออนุญาตไปส้วม เขาเก็บอนุญาต ผมไปทางส้วมแล้วก็เลยปืนข้ามรัวหลังส้วมออกมานา ต้องเล่น Jessie เอ๊ะลบเหล็กเข้ารอกเข้าพงมา หนามข่วนแทนปืนไปทั้งตัวเจียน ๆ ตาย เออ กือการของคุณพ่อเป็นอย่างไร ล่ะขอรับ
พระภิรมย์	(ประ麾าดใจ) อือ อาการอาแกนอะไรกัน
สวิง	ก็ไหนฟ่อชุนเบ่งบอกผมว่าคุณพ่อเป็นโรคหัวใจ มีอาการหนักอย่างไรล่ะ จริงขอรับคุณพระ ผมบอกไปเช่นนั้น เพราะถ้าไม่อายันนั้นพ่อสวิงก็คงไม่ทำใจหนีมาได้
สวิง	พุทธो' นี่หลอกกันเล่นดอกหรือ ผมนี่โง่มาก สำคัญว่าคุณพ่อป่วยจริง ๆ จึงได้อุตสาหหนีมาหา นี่ผมก็ลำบากเปล่า ๆ เท่านั้นเอง แล้วมีหนำซ้ำ กลับไปคงจะต้องถูกเมี่ยนอีก
พระภิรมย์	อะ รออย่างนั้นที่เดียวหรือ
สวิง	แน่ละสิขอรับ ป้านนี้เขาเก็บကงรู้แล้วว่าผมหนีเมื่อหนีแล้วจะไม่ให้เขาลงโทษ อย่างไร พุทธो' เสียดายจริง ๆ เสียแรงตั้งใจว่าจะประพฤติตัวไม่ให้ต้องถูกลงโทษเลย คราวนี้ผมจะต้องรับทั้งความเจ็บความอ้าย เพราผมเสียรู้ เชือดอยคำโกหกของอ้ายเจึก
ชุนเบ่ง	คุณอะขอรับคุณพระ อย่างนี้แหล่เรียกว่า ทำคุณบูชาไทย
สวิง	แກมาทำบูชาทำคุณอะไร ตรงกันข้าม แกทำร้ายให้แกฉันมากที่สุด ผมหวังใจว่า คุณพ่อไม่ได้รู้เห็นเป็นใจด้วยกับอ้ายเจึก
ชุนเบ่ง	คุณพระลังของให้จัดการให้แกพื้นจากพ่อ

สวิง	คุณพ่อทำไม้เป็นไปได้ เช่นนั้น ผู้เสียใจมาก
พระภิรมย์	พ่อไม่ได้บอกมันให้มันจัดการให้ถูกหนีเลย มันสาระแนไปจัดการเอง
สวิง	ถ้าเช่นนั้นก็ยังชัว แต่เวลาไม่มีเวลาออยอีกแล้วต้องขอลาไป
พระภิรมย์	จะไปไหน
สวิง	กลับไปที่กรรณั้นสิขอรับ
ชุ่นเมือง	อะไรอยากกลับไปถูกเมียนหรือ
สวิง	ข้าจะถูกเมียนหรือไม่ถูก ก็ช่างชาตองเนื้อหนังของข้าเองไม่ใช่ของอ้ายเจ๊ก
พระภิรมย์	ซาก่อน ทำไมจะต้องรีบร้อนกลับไป รอนพรุ่งนี้ก็ไม่ได้ กินข้าวกินปลาเสียให้สนับสนุนกันนึงก่อนดีกว่า
สวิง	ผมจะกินแกนอะไรลง ผมต้องรีบไป เวลาเนี้ก็เป็นเวลาฉุกเฉียด ผมได้ยินเขาว่าจวนจะรุนกันอยู่แล้ว
ชุ่นเมือง	ยังไม่มีการประกาศการสงเคราะห์เริ่มรับก่อนไม่ได้ผิดกฎหมายนานาประเทศ
/นายชุ่นเมืองมักจะชอบแสดงความรู้ภูมายเสมอ ตัวละครฝ่ายร้ายจะมีลักษณะผสมระหว่างการมีความรู้แต่ใช้ความรู้มาเปรียบ/	
สวิง	กฎหมายอะไรกันไม่รู้ไม่เข้าด้วย การรบการพุ่งไครเข้าจะมานั่งอินัง ขังข้อกับกฎหมาย/ เมื่อถึงเวลาจะรุนเขาก็รับกันเท่านั้น
/ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการสงเคราะห์การหนึ่ง/	
ชุ่นเมือง	พ่อสวิงเคยเรียนกฎหมายเหมือนกัน ลีมหมวดแล้วหรือ
สวิง	ลันไม่อยากพูดกันแก่เสียเวลา คุณพ่อขอรับผมลาที (เดินไปทางประตูหลัง พอดีงประตูหลังก็หยุดชะงัก) เอ๊ะ นั้นอะไรกัน พากเสือป้าขยายแตร แล้ว
ชุ่นเมือง	เล่นซ่อนรบซ่อนราเป็นบ้าอะไรกันตามเกยของเขานั้นแหละ (เสียงปืนยิงพร้อมกันอย่างยิงเป็นคัน) หนากหูจริง ๆ จะเล่นทำไม่ให้คำัญแก่ พลเมืองด้วย
/สำนวนทำนองเดียวกับภาษาอังกฤษ/	
สวิง	คุณพ่อขอรับ เชิญดูอะไรหน่อย (วิ่งมาจากการหลังไปทางหน้าต่างขวา) เชิญมาที่นี่กันดีมากที (หอบกิ่วไวไปก่อนห้ามเข้าบ้านเรา) โน้หนบบัรบกี ชาบป้าโน่นเห็นไหม (เสียงปืนยิงตับอึกครึ่งหนึ่ง)